

DMMH - hva forsker vi på?

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Rapportpliktig FoU - Publikasjoner 2013

Presentasjon av publisert FoU, 2013

I dette heftet gis en kortfattet presentasjon av FoU-arbeid som er publisert av faglig-vitenskapelige ansatte ved Dronning Mauds Minne, høyskole for barnehagelærerutdanning i 2013. Disse publikasjonene har det til felles at de er registrert som poenggivende i forskningsdatabasen Cristin. I denne sammenheng er det vesentlig å gjøre oppmerksom på at flere publikasjoner som er skrevet av ansatte ved DMMH dette året, ikke er med i denne databasen. På denne måten viser dette heftet ikke det totale omfanget av høyskolens vitenskapelige produksjon i 2013.

Publikasjonene omfatter fagbøker, kapitler i fagbøker og antologier, artikler i ulike fagtidsskrift og rapporter samt kronikker i dagspressen. For hver publikasjon er det oppgitt tittel, forfatter/-e, abstrakt, type publikasjon, publiseringskanal og nøkkelord.

I presentasjonen nedenfor er publikasjonene kategorisert i temaområder. Dette innebærer en tematisering som kan problematiseres, ved at et faglig bidrag ofte berører flere tema. Samtidig er det gjerne slik at et faglig bidrag har sin tyngde i ett sentralt tema, og dette er førende for presentasjonen nedenfor. I kalenderåret 2013 finner du publikasjoner innenfor følgende temaområder:

PERSPEKTIVER PÅ DANNING	s . 4
RELIGIONSPEDAGOGIKK	s.11
EARLY LITERACY OG NUMERACY	s.15
LEK OG LÆRING	s.20
ANERKJENNENDE PEDAGOGIKK	s.26
SPESIALPEDAGOGIKK OG BARNEVERN	s.28
NATUR, HELSE OG BEVEGELSE	s.33
KULTUR, KUNST OG ESTETIKK	s.36
SPRÅK, TEKST OG BARNELITTERATUR	s.45
SAMARBEID OG LEDELSE	s.48
ANDRE PROSJEKT	s.51
OVERSIKT – BIDRAGSYTERE	s.54

PERSPEKTIVER PÅ DANNING

Ansvarliggjøring og myndiggjøring av barnet – i et dannelsesperspektiv

Vibeke Glaser

Barnehagen er en dannelsesarena hvor barn skal utvikle selvstendighet, selvtillit og tro på at utvikling og endring er mulig. Når barn i stadig yngre alder skal medvirke og bli gjort ansvarlige for sine valg og handlinger, oppstår nye problemstillinger. Kan det hende at vi idealiserer det selvstyrte barnet og glemmer at barn også er avhengig av andre? Å oppdra barn i et dannelsesperspektiv krever en etisk bevissthet hos de voksne. Dette er noen av hovedtankene Glaser behandler i denne artikkelen.

Type publikasjon: Kapittel i fagbok

Publiseringskanal: I: Øksnes, M. og Steinsholt, K. (red.): *Danning i barnehagen: Perspektiver og muligheter*. Akademika forlag, 2013

Nøkkelord: barnets danning, myndiggjøring og selvbestemmelse, frigjøring vs disiplinering, barns behov for myndige voksne

Scandinavian Early Childhood and Consumer Culture. Historical and Empirical Studies

Tora Korsvold

During the 20th century consumer culture came to play a dominant and defining role in Western societies. *Scandinavian Early Childhood and Consumer Culture* provides insights into how, in the Scandinavian countries in general, and in Norway in particular, childhood had been imagined and children have acted as consumers in a modern consumer society. The book contains new historical and empirical studies.

Type publikasjon: E-book

Publiseringskanal: Fagbokforlaget 2013, 110 s.

Nøkkelord: early childhood, consumer culture, marketing advertisements, Scandinavia, history

Danning i barnehagen i et historisk perspektiv

Tora Korsvold

I artikkelen tematiseres danning med utgangspunkt i introduksjonen av begrepet i lov om barnehager og rammeplan for barnehagen. Deretter undersøkes hvilke nøkkelord som har vært sentrale før dannelsesbegrepet ble lansert innen

barnehagefeltet, med bakgrunn i Norman Faircloughs diskursforståelse. I den siste delen drøftes danning med et sideblikk på dagens tyske forståelse av "Bildung".

Type publikasjon: Artikkel i fagbok

Publiseringskanal: I: M. Øksnes & K. Steinsholt: *Danning i barnehagen: perspektiver og muligheter*. Cappelen Damm Akademisk, 2013

Nøkkelord: dannelsesbegrepet, barnehage, selvdanning, diskurs, mangetydighet

Ytringer om likeverd, demokrati og relasjonsbygging i barnehagen

Sissel Mørreaunet, Anne Greve og Nina Winger

Den gjennomgripende og raske utviklingen av barnehagen har aktualisert spørsmål knyttet til både kvalitet og kompetanseutvikling. Feltet er preget av mange og parallelle diskurser. Verdigrunnlaget i sektoren er under lupen, og i denne boka tar forfatterne utgangspunkt i noen store begreper som er blitt bærebjelker og referansepunkter i barnehagens kunnskapsfelt. Rettigheter, medvirkning, demokrati, kunnskap, verdier, danning, relasjoner, samspill og ansvar. Boka er et bidrag til kunnskapsutvikling i feltet.

Type publikasjon: Innledende kapittel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: I: Greve, A., Mørreaunet, S. og Winger, N. (red.): *Ytringer om likeverd, demokrati og relasjonsbygging i barnehagen*. Fagbokforlaget, 2013

Nøkkelord: barnehage, likeverd, demokrati, relasjonsbygging

"Nei! Jeg vil ikke!" Hvordan forstå barns motstand i barnehagen som del av deres danning til demokrati?

Monica Seland

I denne artikkelen utforsker forfatteren hvordan barns ulike måter å si nei på i barnehagen kan forstås som noe mer og noe annet enn trass eller problematisk adferd. Barn som ikke umiddelbart tilpasser seg barnehagens regler, rutiner og aktiviteter kan oppleves som "sand i maskineriet", noe en helt ikke vil ha, noe som forhindrer at dagen får et smidig og enkelt forløp. Men hva handler denne motstanden om? Og kan den forstås i lys av begreper som danning og demokrati?

Type publikasjon: Artikkel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: I: Greve, A., Mørreaunet, S. og Winger, N. (red.): *Ytringer om likeverd, demokrati og relasjonsbygging i barnehagen*. Fagbokforlaget, 2013

Nøkkelord: barns motstand, ytringer, deliberativt demokrati, danning

Barns undring

Hilde Merete Amundsen

Denne boka trekker frem barns tanker om livet og drøfter hvorfor det er viktig å fokusere på barns undring og livstolkning i barnehagen. Forfatteren setter fokus på den barnlige undringens manifestasjoner og innhold, og på undringens betydning for barns tilværelse og dannelsesprosesser. I boka drøftes hvordan voksne kan komme det undrende barnet i møte og bidra til å utvikle filosofiske praksiser og undringsfylte miljøer i barnehagen. Forfatteren tar til orde for en nærhetsetisk tenkning, der barnets eksistens og barns og voksnes sameksistens har en sentral plass.

Type publikasjon: Fagbok

Publiseringskanal: Fagbokforlaget, 2013

Danning til livet

Hilde Merete Amundsen

I dette kapittelet reflekterer forfatteren, med bakgrunn i barnehagens rammeplan og spesielt fagområdet etikk, religion og filosofi, over forskriftens dannelsesforståelse. Hun drøfter videre hvordan barns selvdanningsprosesser på en fruktbar måte kan ses i sammenheng med deres undring, filosofering og livstolkning.

Type publikasjon: Kapittel i fagbok

Publiseringskanal: I: Øksnes, M. og Steinsholt, K. (red.): *Danning i barnehagen: Perspektiver og muligheter*. Akademika forlag, 2013

Fra familiemedlem til rettssubjekt. Framveksten av en moderne barnehagebarndom

Tora Korsvold

Artikkelen tematiserer forestillinger om barn og barndom i offentlige dokumenter, og drøfter endringer i synet på barn, fra familiemedlem til rettssubjekt og til barn som handlende subjekt. Studien gjør bruk av Norman Faircloughs teorier om kritisk nærlesning av tekster, og gir korte innblikk i tre epokers barnehage.

Type publikasjon: Artikkel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: I: A. Greve, S. Mørreaunet & N. Winger: *Ytringer om likeverd, demokrati og relasjonsbygg*

Nøkkelord: barnehagebarndom, barnehagepolitiske mål, historie, diskurs, barnet som familiemedlem, barnet som rettssubjekt

Samspill og relasjonsbygging i barnehagen

Ole Fredrik Lillemyr og Frode Søbstad

Artikkelen drøfter hvordan sosial og kulturell tilhørighet påvirker læringsprosesser og generell tilpasning til samfunnet. Forfatterne peker på at medvirkning og sosial deltakelse basert på trygghet og vennskap styrker barns selvstendighet og utvikler deres sosiale kompetanse. Pedagogens tilrettelegging av barnehagens virksomhet åpner for å kunne se relasjonsbygging i et dannelsesperspektiv, noe som forutsetter kompetente pedagoger.

Type publikasjon: Artikkel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: I: Greve, A., Mørreaunet, S. og Winger, N. (red.): *Ytringer om likeverd, demokrati og relasjonsbygging i barnehagen*. Fagbokforlaget, 2013

Nøkkelord: danning, sosialt samspill, relasjonsbygging, læring i bred forstand, sosial og kulturell tilhørighet

Barns oppfatning av tilgivelse

Arve Gunnestad, Sissel Mørreaunet, Ingrid Granseth og Arne Vikan

Tilgivelse er en av de grunnleggende verdiene som virksomheten i barnehage og skole skal bygge på ifølge formålsparagrafen. En intervjuundersøkelse av barn i fem, åtte og elleve års alder tydet på at «tilgivelse» er lite brukt og tvilsomt forstått innen aldersområdet. En spørreundersøkelse til studenter ved høgskoler for lærere i barnehage og grunnskole tydet videre på at de kommende lærerne hadde upresis og ufullstendig forståelse av begrepet. I stedet for tilgivelse anvendte både barn og studenter et begrep om å bilegge reaksjoner på negative hendelser. «Bileggelse» kan derfor være et utgangspunkt for å innføre barn i forståelsen av tilgivelse.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: *Norsk pedagogisk tidsskrift 2013*; Volum 97.(6)

Nøkkelord: unnskyldning, bileggelse, reparere relasjon, sinneregulering, kompensasjon, empati

Tilgivelse i barnehagen – et internasjonalt perspektiv

Sissel Mørreaunet, Silas Onyango og Arve Gunnestad

Dette prosjektets formål var å finne ut hvordan barnehager i Swaziland, Kenya og Norge har jobbet med temaet og verdien tilgivelse, samt hvordan man kunne bruke ulike typer fortellinger for å gjøre denne verdien levende for barn i barnehager i de tre landene. Prosjektet hadde samtaler med lærerne i forkant av undersøkelsen og intervju med lærerne for å avdekke hva man tidligere hadde gjort. Etter en fortellingsperiode ble barn intervjuet i grupper omkring deres oppfatning av begrepet tilgivelse. Prosjektet ga flere interessante erfaringer med hvordan arbeide med tilgivelse i barnehagene i landene.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: *Prismet*, nr.1/2013

Nøkkelord: tilgivelse, barnehagebarn og tilgivelse, verdiformidling i barnehagen, tverrkulturelle barnehageforskning, unnskyld

Relasjonens betydning for tilgivelsespraksiser i barnehagen – og omvendt

Sissel Mørreaunet

I denne artikkelen fokuserer Mørreaunet på det dialektiske perspektivet i utformingen av tilgivelsespraksiser i barnehagen. Relasjonen har betydning for de tilgivelsespraksisene som utvikles, og tilgivelsespraksiser får betydning for relasjonen. Forfatteren mener det er grunn til å anta at barn som møter voksne som tar deres opplevelser på alvor, etablerer et mer robust grunnlag for senere valg av tilgivelsespraksiser.

Type publikasjon: Artikkel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: I: Greve, A., Mørreaunet, S. og Winger, N. (red.): *Ytringer om likeverd, demokrati og relasjonsbygging i barnehagen*. Fagbokforlaget, 2013

Nøkkelord: verdien tilgivelse, tilgivelsespraksiser i barnehagen, betydningen av anerkjennelse

Digital dannelse i barnehagen - pedagogiske muligheter

Mari-Ann Letnes

I denne populærvitenskapelige artikkelen peker Letnes på at i en digital tidsalder er kunnskap om og ferdigheter i bruk av digitale verktøy en sentral del av dannelsesprosessen. Barnehagen representerer startpunktet for "livslang læring", og kunnskap om hvordan barnehagen kan inkludere bruk av digitale teknologi i sin pedagogiske praksis vil være av stor betydning for at barnehagen skal kunne endre seg i takt med samfunnet forøvrig. Artikkelen problematiserer forholdet mellom dannelse og kompetanse, hvor jeg argumenterer for at det i barnehagen bør fokuseres på barns digitale dannelse. Selvdannelse er forbundet med begreper som: selvbestemmelse, frihet, frigjøring, autonomi, myndighet, fornuft og selvaktivering. Gjennom disse begrepene handler barns dannelse om deres evne til fornuftig selvbestemmelse, som forutsetter eller inneholder frigjøring fra det fremmedbestemte, evne til autonomi, til fri selvstendig tenking og til fritt å treffe selvstendige moralske avgjørelser knyttet til digital teknologi.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: *Barnehagefolk*, nr.4/2013

Nøkkelord: IKT, barnehage, digital dannelse, kompetanse

Danning gjennom historie og tradisjonsformidling i barnehagen

Yngve Skjæveland, Ellen Holst Buaas og Kari Hoås Moen

Artikkelen diskuterer korleis historie og tradisjonsformidling i barnehagen kan bidra i barn sin dannelsingsprosess. Dette blir gjort gjennom å sjå på korleis førskulelærarar grunngir arbeidet på dette området, og ei drøfting av barna si forståing og utbytte av denne formidlinga. Undersøkinga er basert på intervju med førskulelærarar i fem barnehagar. Det blir lagt vekt på at formidling av historie og tradisjon finn stad i spennet mellom material og formal danning. Det handlar om å læra om noko, like mykje som å læra av noko. Slik kan læring om fortida føra til utvikling av personleg vekst, kritisk sans og evne til moralsk vurdering. Saman med andre arbeidsmåtar og arbeidsområde kan historie og tradisjonsformidling dermed ha potensiale til å vera eit bidrag til barnehagen sitt arbeid for å fremja barna si danning.

Type publikasjon: Del av konferanserapport

Publiseringskanal: In: Pareliussen, I., Moen, B.B., Reinertsen A., Solhaug, T. *FoU i praksis 2012 conference proceedings*, Akademika forlag, 2013

Nøkkelord: danning, historiefremidling, barns læring

Til barnas beste: Veier til omsorg og lek, læring og danning

Ole Fredrik Lillemyr og Else Foss

Disse fire begrepene fra barnehagelovens formålsparagraf er likestilte, og sentrale oppgaver i barnehagen. 11 forfattere – alle opptatt av barn og barns hverdagsliv i barnehagen behandlar begrepene i en barnehagefaglig kontekst. Hvorfor er disse begrepene så viktige? Barn trenger omsorg og har behov for å leke. Læring har fått større betydning etter at barnehagen ble en del av utdanningsløpet og innlemmet i Kunnskapsdepartementet. Dannelsingsbegrepet gjelder hele utdanningsløpet – fra barnehage til universitet. Intensjonene med boka er å knytte bånd mellom disse begrepene.

Type publikasjon: Redaksjonelt ansvar, fagbok

Publiseringskanal: Gyldendal Akademisk, 2013

Nøkkelord: barns beste, omsorg, lek, læring, danning

Danning og læring i det levende livet. Om pilotprosjektet Barnehagens læringsmiljø og dannelsingsarena

Kari Johanne Kvistad, Kjersti Nissen og Sølvi Hessen Schei

Kvistad, Nissen og Schei var veiledere for 11 barnehager i Sør-Trøndelag i KDs pilotprosjekt "Barnehagen som læringsmiljø og dannelsingsarena" i 2012. De eksterne veilederes erfaringer med denne aksjonsforskningen blir beskrevet i artikkelen ut fra følgende innramming og fokus: Overordnede aspekter ved

utviklingsarbeidet, dannning og læring i et relasjonelt perspektiv og dannning og læring i møte med kultur, innhold og omgivelser.

Type publikasjon: Del av prosjektrapport

Publiseringskanal: *Barnehagen som lærings- og danningsarena.*

Prosjektrapport fra Sør-Trøndelag og Østfold

Nøkkelord: barnehage, dannning, læring, relasjon, kultur

RELIGIONSPEDAGOGIKK

The concept of «Child» and the search for powerful learning environments. A Norwegian perspective

Sturla Sagberg

Artikkelen drøfter hvordan begrepet «barn» har endret karakter frem mot at barn er tilskrevet større rett til meninger enn noen gang før, men samtidig er i mindre kontinuitet med den kultur som de er med på å skrive seg inn i enn noen gang før. Dette er et paradoks. Nyere retninger i arbeid med barn (barneteologi, kirkens trosopplæring, nye trender i barndomsforskning) viser både at barn faktisk får påvirke samfunnet mer enn før, og at det er mulig å la dette føre til nærmere kontakt mellom generasjonene. Dette er både en moralsk og en pedagogisk utfordring.

Type publikasjon: Artikkel i konferanserapport/fagbok

Publiseringskanal: In: H. Kuindersma (Ed.), *The Concept of 'Child' and the Search for Powerful Learning Environments. Powerful Learning Environments and Theologizing and Philosophizing with Children*. Kassel: Kassel University Press, 2013

Nøkkelord: barns medvirkning, barndomssyn, barn som subjekter

Barns spiritualitet som kraft til å mestre livet. Barns sårbarhet og styrke i møte med konflikter

Sturla Sagberg

Artikkelen drøfter hvordan en erkjennelse av barns spiritualitet som evne til å skape mening og finne håp i tilværelsen kan styrke barns evne til å stå imot voksnes maktmisbruk. Samtidig vises det til forskning som viser hvordan krenkelser ikke bare påvirker barns kognitive og emosjonelle utvikling, men også deres åndelighet, deres meningsskaping. Dette gir en kobling til klassiske teorier om hvordan barn utvikler seg som personer (Erikson, Fowler).

Type publikasjon: Artikkel i fagbok, fagfelleverdert

Publiseringskanal: I: Engedal, L.G., Persson, B. og Torp, E. (red.): *Trygge rom. Trosopplæring i møte med sårbare og overgrepsutsatte barn og unge*. Verbum forlag, 2013

Nøkkelord: barns spiritualitet, håp, sårbarhet

Religious education as culture education. What does it do to the understanding of religion?

Sturla Sagberg

Sagberg tar i denne publikasjonen utgangspunkt i den senere tids endringer i skolefag og akademiske disipliner som har religion som tema. Noen fag har etikk som overliggende tema, andre har livssyn, andre igjen spiritualitet, og noen steder er religionsfaget blitt en del av et større kulturfag. Artikkelen argumenterer for å utdype forståelsen av religion som kultur på tre måter: 1) Religiøs kultur kan tolkes enten kulturrelativistisk eller kulturkonstruktivistisk. Norsk tradisjon taler for en modifisert kulturrelativisme. 2) Å forstå religion som kultur krever en pedagogikk med vekt på å oppøve literacy, språkferdighet, for å forstå religiøst og sekulært språk. 3) Pedagogiske rammer kan være åpne eller lukkede når det gjelder virkelighetsoppfatning (wordview).

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: *Panorama. International Journal of Comparative Religious Education and Values* 2013, s.79-87

Nøkkelord: religionsfag, religiøs kultur

Teologiens rolle i vår tids religionspedagogikk

Sturla Sagberg

Artikkelen tar utgangspunkt i endringen fra kristendomsundervisning til religionsfag og de utfordringer det reiser for teologien. Det argumenteres for at teologien har mye å tilføre religionspedagogikken først og fremst fordi den har en lang tradisjon i å reise og arbeide med eksistensielle spørsmål. Teologien kan da utvikles som en «fundamental-teologi», dvs. spørsmål som drøftes på en felles arena med andre disipliner. Teologien blir da en tolker av det «klassiske» som til enhver tid reiser spørsmål av eksistensiell betydning.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: *Religionspedagogisk Tidsskrift* 2013; Volum 26.

Nøkkelord: fundamentalteologi, religionspedagogikk

Barnet i familien og menigheten

Asbjørn Hirsch

Hvordan kan kirkens fellesskap være til hjelp og støtte og bidra til å styrke familien? Dette er et sentralt anliggende for denne boka med Hirsch som redaktør. Artikkelforfatterne har her et ønske om å bidra til at alle barns oppvekst blir trygg og utviklende, både i familien og i kirken.

Type publikasjon: Lærebok, redaksjonelt ansvar

Publiseringskanal: IKO forlaget, 2013

Nøkkelord: barn trenger røtter og håp, barn i kirkens gudstjeneste, trosopplæring for alle – uansett funksjonsnivå, trosopplæring hjemme i familien

Kristen oppdragelse i familien og menigheten

Asbjørn Hirsch

Kristen oppdragelse behøver ikke være gammeldags og autoritær. Fylt med et riktig innhold dekker begrepet det som skjer på en god måte. Målet for oppdragelsen er at barnet får utvikle sin personlighet på en allsidig måte, der religion og moral også er viktige sider. Et allsidig møte med kulturen er en forutsetning for en slik utvikling. Og da må barnet også få møte den religiøse dimensjon ved tilværelsen. Barnet blir betraktet som kompetent og dyktig og skal medvirke til sin egen utvikling og dannelse. Familien og hjemmet er viktige arenaer som utfyller hverandre i en kristen oppdragelse.

Type publikasjon: Kapittel i lærebok

Publiseringskanal: I: Hirsch, A. (red.): *Barnet i familien og menigheten*. IKO forlaget, 2013

Nøkkelord: barnet møter kristendommen i hjemmet og menigheten, kristen oppdragelse i et pedagogisk perspektiv, kristen oppdragelse i et teologisk perspektiv

Barnekultur og gudstjenestekultur

Sturla Sagberg og Astri Ramsfjell

Alle mennesker trenger håp. Barn er likevel spesielle, både fordi håpet og fremtidstroen er helt avgjørende for at et barn skal vokse og utvikle seg, og fordi barns uttrykk for håp og livskraft finner form i en egen barnekultur. Begrepet "barnekultur" er blitt et eget fagbegrep med tilknytning til en egen forskningstradisjon. I denne boka brukes det mer generelt for å beskrive barneperspektivet i barnets møte med vanlige rom, lesningens rom, kirkerommet og det rom språket gir barn for å forstå seg selv.

Type publikasjon: Lærebok

Publiseringskanal: IKO-forlaget, 2013

Nøkkelord: barnets møte med ulike rom, språket som rom for barns selvforståelse, barnekultur, gudstjenestekultur

Krabbegudstjeneste – en handling i skjæringspunktet mellom liturgi og kroppens fenomenologi

Sølvi Ann Fætten

I dette kapittelet retter Fætten blikket mot kirkens rom og barns opplevelse av det. Hvordan åpner eller lukker det fysiske rommet for barns oppdagervirksomhet? Vi får innblikk i erfaringer med å lage gudstjeneste for og med små barn, en nytenkning som har resultert i *Krabbegudstjeneste* og "Se på meg", gudstjeneste for 0-3 åringer.

Type publikasjon: Kapittel i lærebok

Publiseringskanal: I: Sagberg, S og Ramsfjell, A. (red.): *Barnekultur og gudstjenestekultur*. IKO-forlaget, 2013

Nøkkelord: kirkens rom, barns bevegelser, gudstjeneste for og med små barn

Hellige rom og andre rom

Atle Krogstad

Krogstad gir i denne artikkelen eksempler på hvordan barn i møte med interiør og steder i kirkerommet gir mening til og skaper sine egne rom. Forfatteren drøfter videre betydningen av barns skaping av rom for barns læring, opplevelse og estetiske erfaringer, og hvordan steder og fysisk miljø kan brukes aktivt i formidling og dialogisk samspill med barn.

Type publikasjon: Artikkel i lærebok

Publiseringskanal: I: Sagberg, S og Ramsfjell, A. (red.): *Barnekultur og gudstjenestekultur*. IKO-forlaget, 2013

Nøkkelord: barn og rom, religiøse rom, religionsdidaktikk

EARLY LITERACY OG NUMERACY

Hva forteller fire barn om egen kunnskap i overgangen fra barnehage til skole?

Marit Semundseth

Vi vet at barn tilegner seg mye kunnskap i løpet av barnehagealderen, men hvilken kunnskap forteller femåringene selv at de har noen måneder før de skal begynne på skolen? Denne artikkelen er en kvalitativ intervjuundersøkelse av fire barns fortellinger om egen kunnskap. Femåringene trekker særlig frem at de har kunnskap om vennskap og sosialt samvær, om motorikk og fysiske ferdigheter og om akademiske ferdigheter som å tegne, skrive, telle og bruke digitale verktøy. Jeg diskuterer innholdet i det de forteller i lys av Nelsons teori om skript (Nelson, 1986) og spør blant annet om den kunnskapen barn bringer med seg inn i skolen, blir ivaretatt ved skolestart. Jeg drøfter også betydningen av barns kunnskap i møtet med den norske grunnskolen.

Type publikasjon: Del av konferanserapport

Publiseringskanal: In: Pareliussen, I., Moen, B.B., Reinertsen A., Solhaug, T. *FoU i praksis 2012 conference proceedings*, Akademika forlag, 2013

Nøkkelord: barnehage, femåringer, egen kunnskap, overgang barnehage/skole, skript

Barns lager tekster. Om barns tidlige tekstproduksjon og de voksnes betydning

Marit Semundseth og Marit Holm Hopperstad

«Barn lager tekster» handler både om barns egen mangfoldige tekstproduksjon og skriving og om hvordan voksne kan støtte dem i prosessen med å lage tekster. I boka har åtte forskere skrevet hvert sitt kapittel som hver på sin måte viser hvordan barns deltakelse i teksthendelser, både hjemme og i barnehagen, er grunnlag for utvikling av literacy. Vi møter barn fra to til fem år i samspill med hverandre, med barnehagelærere, assistenter og foreldre. Barna maler, tegner, skriver og prater med voksne om det de holder på med på papir og skjerm.

Type publikasjon: Vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: Cappelen Damm Akademisk, 2013

Nøkkelord: barns tekstproduksjon, hjemme og i barnehagen, barns deltakelse i teksthendelser, de voksnes betydning, literacy

Baking og bokstaver i barnehagen

Marit Semundseth

I artikkelen rettes søkelyset mot situasjoner i barnehagen der en tekst er i sentrum for barns og voksnes oppmerksomhet. Semundseth viser både hvordan såkalte teksthendelser kan oppstå i forbindelse med en planlagt aktivitet i arbeidet med de eldste barna i barnehagen og hvordan personalet, henholdsvis en assistent og en barnehagelærer, innleirer skriving som en del av den sosiale praksisen som foregår i arbeidet med de eldste barna. Forfatteren nærleser og diskuterer to teksthendelser som finner sted når femåringene skal bake.

Type publisering: Vitenskapelig artikkel i antologi

Publiseringskanal: I: Semundseth, M. og Hopperstad, M. H. (red.): *Barn lager tekster. Om barns tidlige tekstproduksjon og de voksnes betydning*. Cappelen Damm Akademisk, 2013

Nøkkelord: barnehage, femåringer, tekst, teksthendelse, voksnes væremåter

Flerspråklige barn og voksne i ei språkgruppe

Cecilie Fodstad

«Flerspråklige barn og voksne i ei språkgruppe» utforsker hvordan tre barn med minoritetsbakgrunn engasjerer seg i skriving når pedagogen igangsetter ei tegnestund. I kapittelet diskuteres samspillet mellom barna og hvordan de gjensidig påvirker hverandre til å skrive, men også de voksnes tilstedeværelse og deltakelse. Det viktigste funnet er hvordan de voksnes ulike tilbakemeldinger til barna ser ut til å påvirke barnas opplevelse av mestring, der de barna som skriver latinske bokstaver får mer konkret tilbakemelding enn det barnet som mest trolig benytter geez-skrift. Et vesentlig poeng er å gjøre barnehageansatte oppmerksomme på at barna kjenner til ulike skriftspråk, og som voksen kunne framheve også det vi ikke gjenkjenner som vårt eget.

Type publisering: Artikkel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: I: Semundseth, M. og Hopperstad, M. H. (red.): *Barn lager tekster. Om barns tidlige tekstproduksjon og de voksnes betydning*. Cappelen Damm Akademisk, 2013

Nøkkelord: flerspråklige barn, ulike skriftspråk, gjenkjennelse, språkgruppe

Addition von Geldwerten

Oliver Thiel

Artikkelen handler om hvordan vi kan jobbe med penger på barneskolen. Penger kan hjelpe barna med å lære seg regneoperasjoner og å skjønne aritmetiske sammenhenger. Det er også viktig at barna forstår pengenes betydning og funksjon i hverdagen.

Type publikasjon: Tidsskriftspublikasjon
Publiseringskanal: *Mathematik differenziert* 2013;Volum 4.(4) s. 36-39
Nøkkelord: penger, addisjon, barneskole

Geld. Ein Alltagswert und Rechenhilfsmittel

Oliver Thiel

Penger spiller en stor rolle både i hverdagen og som hjelpemiddel på skolen. Artikkelen gir en oversikt over et temahefte som handler om penger i matematikkundervisningen.

Type publikasjon: Tidsskriftspublikasjon
Publiseringskanal: *Mathematik differenziert* 2013;Volum 4.(4) s. 4-5
Nøkkelord: penger, hverdag, hjelpemiddel, barneskole

Kinder und Geld

Oliver Thiel

Artikkelen handler om pengenes betydning og funksjon både i samfunnet og fra et teoretisk matematisk perspektiv. Det påpekes hvorfor det er viktig at barn jobber med penger på barneskolen. Det analyseres også utfordringer og vanskeligheter som er knyttet til dette arbeidet.

Type publikasjon: Tidsskriftspublikasjon
Publiserringskanal: *Mathematik differenziert* 2013;Volum 4.(4) s. 6-8
Nøkkelord: penger, barneskole, matematikkundervisning

Mathematik im Kindergarten. Die Entwicklung mathematischer Vorstellungen fördern

Oliver Thiel

Artikkelen formidler det norske synet på barnehagematematikk til tyske lesere. Det påpekes betydningen av faglighet, voksenrollen og barns medvirkning. Her beskrives også matematikkdelen av barnehagens rammeplan og Alan Bishop sine seks grunnleggende matematiske aktiviteter.

Type publikasjon: Tidsskriftspublikasjon
Publiseringskanal: *Grundschule* 2013;Volum 45.(3) s. 32-33
Nøkkelord: matematikk, barnehage, rammeplan, barnehagelærerutdanning

Mathematik in Person: Thales von Milet. Ein Mathematiker und sein Sinn für Geld

Oliver Thiel

Thales var den første greske matematikeren. Han er velkjent for sine geometriske oppfinnelser. Han var ikke særlig interessert i penger, men han nyttet sin matematiske og astronomiske kunnskap for å bevise praktisk at matematikk kan brukes for å tjene penger.

Type publikasjon: Tidsskriftspublikasjon

Publiseringskanal: *Mathematik differenziert* 2013 ;Volum 4.(4) s. 48

Nøkkelord: Thales, geometri, penger, historie

Mathematische Weihnacht

Oliver Thiel

Artikkelen gir inspirasjon til hvordan man kan nytte adventstida og jul til å jobbe med matematikk på barneskolen. Det nevnes bl.a. adventskalender, engler, julenisser, forskjellige stjerner av papir og pepperkaker.

Type publikasjon: Tidsskriftspublikasjon

Publiseringskanal: *Mathematik differenziert* 2013. Volum 4.(4) s. 47-

Nøkkelord: jul, adventskalender, stjerner, mat, matematikk

Geld im Kindergarten. Ein Weg zu flexiblen Zahlvorstellungen

Oliver Thiel og Anne Hjørnevåg Nakken

Forskning viser at det er viktig for barns utvikling av matematisk kompetanse at de tidlig gjør erfaringer med penger. Artikkelen framstiller hvordan vi kan jobbe med penger i barnehagen. Det vises mangfoldige praktiske eksempler som er rettet mot pengenes forskjellige aspekter og ulike matematiske områder.

Type publikasjon: Tidsskriftspublikasjon

Publiseringskanal: *Mathematik differenziert* 2013. Volum 4.(4) s. 14-18

Nøkkelord: penger, barnehage, lek, aktiviteter

The importance of creativity in arts and mathematics – an approach to creative use of nature`s materials

Anne Hjørnevåg Nakken og Bjørg Svinsholt

Artikkelen beskriver hvordan kreativ bruk av naturmaterialer kan gi barn erfaringer innenfor kunst og håndverk og matematikk. Gjennom en tverrfaglig forståelse vil fagene kunne forsterke og utfylle hverandre. I artikkelen blir det fokusert på viktigheten av at barn får utfolde seg kreativt, og at prosess er viktigere enn

resultat både i matematisk og kunstnerisk arbeid sammen med barn. Selve prosessen i arbeidet, gleden i å forme noe kreativt med naturens materialer og samtalen rundt det som blir skapt, er gledefullt både for voksne og barn.

Type publikasjon: Del av konferanserapport

Publiseringskanal: Gunnestad, A. and Nguluka, S. (ed.): *Cornerstones in early childhood education*. 12th International conference building network for early childhood education for East and Southern Africa, Nairobi, Kenya, May 28th-31st, 2012

Nøkkelord: tverrfaglighet, kunst, matematikk, natur

LEK OG LÆRING

Hva er glede? For hvem?

Anne-Mari Larsen

Artikkelen handler om en undersøkelse om glede og hva barn liker i Botswana, Norge, Sverige og Swaziland. Det som synes å skape størst glede i alle landene er lek sammen med venner. Den største synlige forskjellen er at i Norge og Sverige er leken ofte knyttet til aktiviteter ute.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: Barnehagefolk, nr.3/2013

Nøkkelord: glede, lek, venner, internasjonalt

Lek på allvar – en spennende utmaning

Ole Fredrik Lillemyr

Huvudsyftet med denna bok är att de som arbetar med barn bör ta barns lek på allvar. Men leken är komplex och man behöver förhålla sig till den på flera olika sätt. I boken diskuteras lekens egenvärde för barn, varför lek är viktig och barns lek som centralt kunskapsområde för pedagogen, i relation till nyare synsätt på barn och barndom.

Type publikasjon: Lærebok, svensk oversettelse av "Lek på alvor"

Publiseringskanal: Liber Forlag, 2013

Nøkkelord: lekens egenverdi, lærende lek, lekens inspirasjon, pedagogisk praksis knyttet til barns lek

Varied perspectives on Play and Learning: Theory and Research on Early Years Education

Ole Fredrik Lillemyr, Sue Dockett og Bob Perry

This book brings together an international group of researchers reporting on their work about play and the role of play in early childhood education across 13 countries. Each of the chapters in this anthology reflects different directions in this research as well as a range of approaches to reconceptualising play. Each researcher questions assumptions underpinning young children's play and early childhood education and explores the implications of these questions for further research, practice and policy.

Type publikasjon: Vitenskapelig antologi, redaksjonelt ansvar

Publiseringskanal: *Information Age Publishing*, 2013

Nøkkelord: play, learning, early childhood education

Play and learning in early years education: International perspectives

Ole Fredrik Lillemyr, Sue Dockett and Bob Perry

There remains no consensus about specific definitions of play or universal outcomes attributed to play in early childhood education. Early childhood educators, researchers and policymakers do affirm the importance of play. There is acceptance that play is connected with learning and development, and new approaches to exploring play have provided a range of evidence about the nature and impact of these connections.

Type publikasjon: Kapittel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: I: Lillemyr, O.F., Dockett, S. and Perry, Bob (ed.): *Varied Perspectives on Play and Learning: Theory and Research on Early Years Education*. Information Age Publishing, 2013

Nøkkelord: play in research, policy and practice, reconceptualising play, the power of comparisons, children`s right to play

Perspectives on play and learning, and their relation to motivation

Ole Fredrik Lillemyr

Two dimensions of play, the value of play as such as learning play, have been well established. In this chapter, Lillemyr argues for a third dimension: The inspiration of play. He argues for the potential of motivation to generate involvement, stimulate creativity, and promote learning in early years` education. In relation to this aspects of self-concept must be taken into account, both because learning and personality development are tightly knit together and because aspects of the self are important sources of intrinsic motivation.

Type publikasjon: Kapittel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: Lillemyr, O.F., Dockett, S. and Perry, Bob (ed.): *Varied Perspectives on Play and Learning: Theory and Research on Early Years Education*. Information Age Publishing, 2013

Nøkkelord: care, play, learning, motivation, inspiration, personal formation

Learning risk management through play

Ellen Beate Hansen Sandseter

Understanding of why and when children engage in risky behaviour is important, particularly if such behavior in the long run is beneficial to their normal development, is argued in this chapter. It seems that risky behavior is maintained despite adults` attempts to make children`s environments relatively risk-free. From both a safety perspective and a normal psychological developmental perspective, an understanding of the function of risky play and the different psychological mechanisms and motivational systems involved are impotent. Children`s safty are important, and severe injuries or death must be avoided.

However, the benefits of risky play should be highlighted and brought forward as a natural part of the play safety discussion.

Type publikasjon: Kapittel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: Lillemyr, O.F., Dockett, S. and Perry, Bob (ed.): *Varied Perspectives on Play and Learning: Theory and Research on Early Years Education*. Information Age Publishing, 2013

Nøkkelord: risky play, normal development, adults, risk-free environment, play safety discussion

Outdoor play and learning in early childhood from different cultural perspectives

Ellen Beate Hansen Sandseter, Linda Allin, Heather Prince, Eva Arlemalm-Hagser

This is the editorial of the special issue, Outdoor play and learning in early childhood from different cultural perspectives, of the Journal of Adventure Education and Outdoor Learning. The special issue focuses on outdoor play and learning in early childhood through a lens of cultural differences and similarities and includes five articles from outdoor play research from different countries such as Slovakia, Germany, Australia, Scotland and England. The editorial discuss of the contemporary challenges in this area of research.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning* 2013; Volum 13.(3), s.183-188

Nøkkelord: outdoor play; early childhood, cultures, challenges

Den risikofylde leg. Hvorfor søker barn aktivt risikofylt leg – og hvad skal børnehaven gøre ved det?

Ellen Beate Hansen Sandseter

Sikkerhed er et nøgleord, når det gælder børns leg og legepladser. I de vestlige lande har man skærpet fokus på sikkerhed, men spørgsmålet er, om vi er gået for langt? Artiklen diskuterer den risikofylde legs vilkår i børnehaven. Forfatteren definerer risikofylt leg som spændende og udfordrende leg, der indebærer en risiko for at komme til skade. Børns leg vil altid være forbundet med risici. Børn søger udfordrende og risikofylt leg, for det er en naturlig del af børns leg. Artiklen søger at forklare, hvorfor børn søger spænding, og hvilke faktorer der påvirker den risikofylde leg, bl.a. med erfaringer fra Norge. Hvis børn får lov til at udfolde sig i leg i udfordrende miljøer, fremmer det deres risikostyring. Ifølge forfatteren gør vi vores børn en bjørnetjeneste ved at berøve dem muligheden for at opøve deres egen risikostyring gennem erfaring med risikofylt leg. For personalet i børnehaven handler det om at finde den rette balance mellem risici og sikkerhed.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: *Vera: tidsskrift for pædagoger*, nr.62/2013, s.20-25

Nøkkelord: sikkerhet, lekeplasser, risikofyllt lek, spenning, risikomestring

Early childhood education and care practitioners' perceptions of children's risky play; examining the influence of personality and gender

Ellen Beate Hansen Sandseter

While there is a growing interest in children's risk-taking behaviours and their safety when at play, there is also a focus on the need to balance the hazards of risks with the benefits of risk. This is also a growing concern among researchers of early childhood education and care (ECEC). The research conducted thus far on ECEC practitioners' perceptions of children's risky play has been qualitative. The aim of this study takes a quantitative approach to ECEC practitioners' perceptions of children's risky play with an aim to reveal how the perception is related to the practitioner's age, gender, and personality. Questionnaires, including a personality test, were administered to 116 Norwegian ECEC practitioners (20% male practitioners). The results indicate that male practitioners score higher on excitement-seeking scales than female practitioners, have a more liberal attitude towards children's risky play, and allow children to engage in greater risky play than women.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: *Early Child Development and Care* 2013, s.1-6

Nøkkelord: early childhood, risky play, practitioners, personality, excitement seeking, gender

Norwegian early childhood education and care. The adventure of exploring diverse outdoor

Trond Løge Hagen og Ellen Beate Hansen Sandseter

This paper focuses on Norwegian early childhood education and care (ECEC) and its emphasis on play and activities outdoors. The authors present the traditions and curriculum of the Norwegian ECEC, and how outdoor environments and nature are important factors for practitioners' pedagogical work and children's play and learning. The phenomenon of nature and outdoors ECEC in Norway is one of the results of this emphasis. The paper also shows how the Norwegian notion of the importance of free play in the outdoors is related to the Norwegian early childhood teacher education's theoretical approach and emphasis on physical education and nature and outdoor life. A particular focus of the paper is the challenges and opportunities for risk-taking in play that outdoor environments give children, as well as the developmental benefits that play in various outdoor environments promotes.

Type publikasjon: Kapittel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: Becher, P., Schirp, J and Vollmar, M. (ed.): *Abenteuer, Natur und frühe Bildung*. Jahrbuch, 2013

Nøkkelord: outdoor play, nature and outdoor, Norwegian early childhood education, risk-taking in play

Characteristics of indoor rough-and-tumble play (R&T) with physical contact between players in preschool

Rune Storli

The purpose of this paper was to qualitatively identify and categorize the diverse characteristics of rough-and tumble play (R&T) with physical contact between players among 3- to 5-year-old children in preschool.

Analyses show that previous categories of R&T are applicable for indoor R&T in preschool. However, tumbling has emerged as a distinct category. This new insight contributes to the more accurate categorization of younger children's R&T with physical contact between players, which can support the practitioner's ability to make informed observations of individuals' participation in R&T.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: Nordisk barnehageforskning 2013; Volum 6., s.15-.Lokalisert på <https://journals.hioa.no/index.php/nbf/article/view/342/617>

Nøkkelord: Rough-and-tumble play, preschool children, social affordances, tumbling

Læring i barnehagen

Ole Fredrik Lillemyr

I dette kapittelet skisserer Lillemyr hva som menes med et helhetspedagogisk perspektiv. I et slikt perspektiv ser en barnet som helhet og er opptatt av sammenhengen mellom omsorg, lek og læring, og hvor danning vil være naturlig å betrakte som det overordnede målet. Dette perspektivet har videre pedagogiske konsekvenser, for holdninger, grunnleggende verdier og didaktisk tenkning. Med tanke på barnehagens nye formål vil det være naturlig å se at synet på danning og livslang læring, og på forholdet mellom danning og allsidig utvikling, blir av grunnleggende betydning for dem som arbeider i barnehagen. Med dette som utgangspunkt har Lillemyr i dette kapittelet et spesifikt fokus på læring i barnehagen.

Type publikasjon: Kapittel i fagbok

Publiseringskanal: I: Foss, E. og O.F. Lillemyr (red.): *Til barnas beste: Veier til omsorg og lek, læring og danning*. Gyldendal Akademisk, 2013

Nøkkelord: helhetlig perspektiv på barn, helhetlig læring, lek – opplevelse – læring

Lag en naturlekeklass – i barnehage og skole

Rune Storli og Tor Egil Bagøyen

”Lag en naturlekeklass” er først og fremst ei bok med praktiske ideer til hvordan barn og voksne sammen kan ta i bruk nærmiljøet og naturmaterialer på en morsom og kreativ måte.

Type publikasjon: Fagbok

Publiseringskanal: Gyldendal Akademisk, 2013

Nøkkelord: nærmiljøfriluftsliv, risikofyllt lek, bevegelseslek, naturopplevelse

Behaviorisme - med perspektiver på pedagogisk praksis

Marit Heldal

Denne publikasjonen er et kapittel som inngår i en fagbok med fokus på pedagogisk psykologi. Heldals kapittel er delt inn i en drøftingsdel og en teoridel. I teoridelen blir assosiasjonsteori, teorien om klassisk betinging og teorien om operant betinging belyst. Med utgangspunkt i eksempler fra egen praksis, og fra samtaler med og observasjoner av lærere og elever ved en barneskole i Trondheim, drøftes de teoretiske prinsippene og hvordan de kommer til syne i praksis.

Type publikasjon: Kapittel i fagbok

Publiseringskanal: I: Karlsdottir, R. og Hybertsen, I. (red.): *Læring, utvikling, læringsmiljø – en innføring i pedagogisk psykologi*. Akademika Forlag, 2013

Nøkkelord: læring, atferd, samspill

ANERKJENNENDE PEDAGOGIKK

Hvilken voksen vil jeg være for barn? Et prosjekt om anerkendelse i pædagoguddannelsen

Brit Skrove

Skrove presenterer i denne publikasjonen et prosjekt som dreier seg om hvordan studenter i barnehagelærerutdanningen utvikler forståelse for anerkjennelse av barn i praksis. Her blir det gjort rede for et prosjektarbeid for studenter i 1. klasse ved DMMH. Prosjektet hadde en klar målsetting – å styrke studentens evne til å "se" barn, og til å utvikle kunnskap om forholdet barn-voksne og en anerkjennende væremåte. Artikkelen beskriver videre studenters erfaringer knyttet til å få større innsikt i egne tanker og følelser, og en utvidet forståelse for barns perspektiv. Det blir argumentert for at det er mulig å arbeide med relasjonsteori på et konkret plan i pedagogisk utdanning, og at dette er en viktig undervisningsform.

Type publikasjon: Kapittel i fagbok

Publiseringskanal: I: Åmot, I. og Skoglund, R.I.(red.): *Jeg ser deg – nye perspektiver på anerkjennende pædagogik*. Dafalo forlag, Fredrikshavn

Nøkkelord: anerkjennelse, barns intensjoner, barns perspektiv, egne følelser

Anerkjennelsens kompleksitet i pedagogiske institusjoner

Ingvild Åmot og Ruth Ingrid Skoglund

I dette kapittelet formulerer Åmot og Skoglund et teoretisk rammeverk for hvordan anerkjennelse kan forstås i pedagogiske institusjoner. Anerkjennelsesbegrepet løftes frem i lys av Axel Honneths sosialfilosofiske anerkjennelsesteori. I følge Honneth kan anerkjennelse deles i tre ulike sfærer: 1) den private sfære (kjærlighet), 2) den rettslige sfære (rettigheter) og 3) den solidariske sfære (kulturelt, politisk og arbeidsmessig fellesskap). Anerkjennelsen har sin motsats i krenkelsen, og den kan fremtre på ulike måter i de ulike sfærene. Sfærene blir et bilde på hvordan vi via teoretiske begrep kan systematisere, strukturere og se anerkjennelsesformene i forhold til hverandre. Begrepene anerkjennelse og krenkelse blir belyst opp mot pedagogisk forståelse og praksis. De ses i sammenheng med begrep som likeverd, rettigheter og fellesskap og kobles til institusjonslogikker og institusjonalisering av barndom.

Type publikasjon: Kapittel i fagbok

Publiseringskanal: I: Åmot, I. og Skoglund, R.I.(red.): *Jeg ser deg – nye perspektiver på anerkjennende pædagogik*. Dafalo forlag, Fredrikshavn

Nøkkelord: Axel Honneth, anerkjennelse, pedagogiske institusjoner, institusjonslogikker

Mediator eller moderator – et blik på voksenrollen i forhold til barn i samspillsvanskeligheter og det relationelle fællesskab i børnehaven

Ingvild Åmot

I denne publikasjonen benyttes data fra et forskningsprosjekt om barn med samspillsvansker og medvirkning i barnehagen som grunnlag for å diskutere voksnes rolle i samspillet mellom barn med samspillsvansker og barn flest. Åmot peker her på at voksne kan innta flere posisjoner når barn er i samspill, og her blir voksnes rolle vist som to ytterpunkter: Mediator eller moderator. En voksen som mediator støtter aktivt barnas aktivitet og medierer kontakt, slik at samspill og aktiviteter barn imellom opprettes, opprettholdes eller bindes sammen. En moderator avbryter, hindrer eller er ikke-nærværende på en sånn måte at potensielle møtepunkt og samspill barna imellom enten opphører eller ikke opprettes. I denne artikkelen viser Åmot hvordan den voksne som mediator kan være støttende med tanke på å gi rom for anerkjennelse og medvirkning i samspillet barn imellom, og hvordan en slik forståelse kan åpne for demokratiske prosesser i barnehagen. Begrep som gjensidighet, sosial verdsetting og makt står sentralt i diskusjonsdelen.

Type publikasjon: Kapittel i fagbok

Publiseringskanal: I: Åmot, I. og Skoglund, R.I.(red.): *Jeg ser deg – nye perspektiver på anerkjennende pædagogik*. Dafalo forlag, Fredrikshavn

Nøkkelord: demokrati, voksenrollen, barnehage, barn med samspillsvansker

Det "adfærdsproblematisk barn" - et kritisk perspektiv på definition af børn og instrumentelle metoder i dagtilbudpraksis

Gunn Irene Heggvold

Heggvold drøfter i dette kapittelet drøfter hvordan lettkjøpte pedagogiske grep og metoder knyttet til grensesetting kan forstås som en krenkelse av både barnets identitet og mulighet for selvutvikling. En slik fortolkning av en grensesprengende praksis forteller oss at motsatsen til anerkjennelsen også er en del av det pedagogiske landskapet vi stadig beveger oss i. I dette landskapet ligger det mange utfordringer, og forfatteren drøfter ulike orienteringspunkt i debatten som vedrører barn og oppdragelse. Det stilles spørsmål til om det er slik at normalitetstenkningen omkring barn og barns adferd er i ferd med å undergrave anerkjennelsen i den pedagogiske praksis. Det hevdes også at voksnes opplevelser omkring det som ikke synes å være rasjonell eller normal adferd hos barnet, står i fare for å betegnes som problematisk adferd. Barnet betegnes med andre ord ofte som et problem når pedagogikkens rom snevres inn og kommer til kort i møtet med barnet. Når anerkjennelsesbegrepet mister sitt hovedinnhold med vekt på gjensidighet, kan relasjonen ubevisst havne i en mis-ankjennelse eller krenkelse.

Type publikasjon: Kapittel i fagbok

Publiseringskanal: I: Åmot, I. og Skoglund, R.I.(red.): *Jeg ser deg – nye perspektiver på anerkjennende pædagogik*. Dafalo forlag, Fredrikshavn

Nøkkelord: krenkelse, normalitet, adferdsproblematisk

SPEisialPEDAGOGIKK OG BARNEVERN

Samarbeidsmodell til barnets beste i Verdal kommune

Elisabeth Walsøe Lehn

Lehns artikkel beskriver en velfungerende samarbeidsmodell mellom barneverntjenesten og barnehager i Verdal kommune. Modellene er forankret i den kommunale strategiplanen (2007 – 2011) «Plan for tverrfaglig forebyggende satsninger på barn- fra før fødsel til skolealder». Et av målene er gjennomtidig innsats sikre at så mange barn som mulig har et godt utgangspunkt for optimal utvikling, læring og livskvalitet. Gjennom langsiktig satsning på forebygging, og samarbeid til barnets beste, har blant annet ansatte fra barneverntjenesten og barnehagene tolket og arbeidet med at taushetsplikten ikke skulle bli et hinder for å hjelpe barn i utsatte livssituasjoner.

Type publikasjon: Del av prosjektrapport

Publiseringskanal: *Barnehagen som barneverntiltak: Samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste*, 2013

Nøkkelord: tidlig innsats, barnehage som hjelpetiltak, tverrfaglig og tverretattlig samarbeid

Spesialpedagogen i endringstider

Berit Groven

Boka *Spesialpedagogen i endringstider* gir ei framstilling av framveksten av spesialpedagog som profesjon. Boka er delt i fire deler, med riss av spesialpedagogikkens historie, forholdet mellom utvikling av velferdsstaten og den samtidige utvikling av spesialpedagogikk som fag og spesialundervisning som virke. Utvikling av spesialpedagog som profesjon og profesjonsutøving drøftes opp mot statlige føringer og ulike styrings- og ledelsesformer.

Type publikasjon: Fagbok

Publiseringskanal: Universitetsforlaget, 2013

Nøkkelord: profesjon, spesialpedagog, spesialpedagogisk virke

‘Talking bodies’: Power and counter-power between children and adults in day care

Ingvild Åmot og Borgunn Ytterhus

The article examines how children use bodily expressions as an instrument of power and method of being heard when adults place them in positions of powerlessness in everyday life practice. The article focuses on children and adults in situations during time spend outdoors. The findings show that children

and staff have different perceptions of what is desirable, and that they use different power mechanisms to change or maintain the power of definition.

Type publikasjon: Tidsskriftspublikasjon

Publiseringskanal: *Childhood* 2013, s.-14

Nøkkelord: children, adults, outdoor, powerlessness, power mechanisms

Medieundersøking av vald mellom unge jenter i Troms og Finnmark

Monica Bjerklund og Tordis Kristine Søvde

Type publikasjon: Kapittel i fagbok

Publisert: I: Bø, B.P., Hermansen, N. og Stenberg, O.(red.): *Sosialfaglige utfordringer på nye arenaer – stemmer fra nord*. Orkan Forlag, 2013

Vold og mestring blant unge jenter i Finnmark

Monica Bjerklund og Tordis Kristine Søvde

Type publikasjon: Kapittel i fagbok

Publiseringskanal: I: Bø, B.P., Hermansen, N. og Stenberg, O.(red.): *Sosialfaglige utfordringer på nye arenaer – stemmer fra nord*. Orkan Forlag, 2013

Barnehagen som barneverntiltak. Samarbeid mellom barnehage og barneverntjenesten

Kari Emilsen og Åse Bratterud

Rapporten er en sluttrapport for prosjektet med samme tittel. Prosjektets hovedmål har vært å belyse hva som gjør barnehagen til et kvalitativt godt og målrettet forebyggende tiltak for barn og deres familier. Vi har sett nærmere på hva som er barnehagens rolle, ansvar og kompetansebehov. Hvilke forventinger som finnes til barnehagen, hva som må endres for å imøtekomme nye kompetansebehov, både i utdanningene og fagpolitisk. Prosjektet ble gjennomført som et samarbeid mellom Redd Barna, NTNU Samfunnsforskning, og Dronning Mauds Minne høgskole for førskolelærerutdanning (DMMH).

Type publikasjon: Prosjektrapport

Publiseringskanal: Bratterud, Å og Emilsen, K (2013): *Barnehagen som barneverntiltak. Samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten*. Rapport 23 /2013. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning

Nøkkelord: tverrfaglig samarbeid, barnehage, barnevern

Barnevernlederens syn på barnehagen som tiltak

Kari Emilsen og Åse Bratterud

Denne publikasjonen bygger på en spørreundersøkelse med både kvantitative og kvalitative data som ble gjennomført i 2011. Undersøkelsens intensjon var i hovedsak å få kunnskap om barnevernlederens syn på barnehagen som tiltak.

Type publikasjon: Del av rapport

Publiseringskanal: I: Bratterud, Å. og Emilsen, K.(red.): *Barnehagen som barneverntiltak: Samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste*. Rapport 23/2013, NTNU

Barnevernet vil tettere på barnehagen

Kari Emilsen og Åse Bratterud

Både barnehagene og barnevernet skal ta vare på barn som ikke har det bra, og barnevernledere ønsker seg barnehager som oftere melder bekymring om barn. Ved utgangen av 2010 hadde 89% av alle barn mellom ett og fem år barnehageplass. Forfatterne peker på at de barna som klarer seg best gjennom en oppvekst med sviktende omsorg ofte har hatt tilknytning til en voksen utenfor familien. I barnehagen ligger forholdene godt til rette for å kunne gi barnet nettopp dette. Artikkelen drøfter videre hvordan slike tiltak bør settes ut i praksis.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: Fontene nr.5, 2013

Nøkkelord: barns rettigheter – barnevern – barnehage – samarbeid

Hvordan skape et godt samarbeid?

Kari Emilsen og Åse Bratterud

Samarbeid en nøkkel for at barn som trenger beskyttelse skal ivaretas etter lovverkets intensjon og etter samfunnet og hver enkelt av oss sitt ønske om å gi alle barn en god barndom og en god start på livet. Barnehage og barnevernet har ulike roller, men samtidig er de ofte overlappende og målene de samme. Både barnehagen og barnevernet er avhengig av hverandre for å kunne oppfylle de forventninger som ligger i deres mandat. Dette krever samarbeid. Det er mange veier til et godt samarbeid. Siden vi i vår undersøkelse av barnevernlederens syn på barnehage som tiltak, fant at mer dialog mellom barnehagen og barnevernet var ønsket var det naturlig å skape en arena for dialog.

Forfattere: Kari Emilsen og Åse Bratterud

Type publikasjon: Del av rapport

Publisert: I: Bratterud, Å. og Emilsen, K.(red.): *Barnehagen som barneverntiltak: Samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste*. Rapport 23/2013, NTNU

Barnehage som barneverntiltak – et kvalitativt godt tilbud for barn og deres foreldre?

Kari Emilsen og Åse Bratterud

Barnehage som tiltak er det mest brukte barneverntiltaket for barn mellom 0 og 5 år. Tiltaket har til hensikt å styrke barnets og familiens ressurser og foreldrenes omsorgskompetanse. Barnehageansatte har derfor en svært viktig rolle med å følge opp barn som lever under vanskelige forhold hjemme. Prosjektet «Barnehagen som barneverntiltak», er et samarbeid mellom Redd Barna, NTNU Samfunnsforskning ved avdeling BUS Midt-Norge, og DMMH. Målet er å innhente kunnskap om bruken av barnehagen som hjelpetiltak, og bidra til et mer målrettet og kvalitativt bedre tiltak for barn og deres familier. Resultater fra kartlegging gjennomført blant barnevernledere viser at barnehagen anses som et godt tiltak hvis barnehagen holder god kvalitet. Barnehagen kan ivareta stimulering av utvikling, sosial kompetanse og bidra med veiledning av foreldre etter behov. Barnehagen er også en viktig samarbeidspartner for barnevernet i arbeidet med å støtte foreldre og barn som har det vanskelig.

Type publikasjon: Del av rapport

Publisert: I: Pareliussen, I., Bolme, B., Reinertsen, A.B. og Solhaug, T. (red.): FoU i praksis 2012. Rapport fra konferanse om praksisrettet FoU i lærerutdanning, 23. og 24. april. Akademika forlag, 2013

Nøkkelord: barnevern, tiltak, barns rettigheter

Dørstokkmila - Barnehagens vei fra magefølelse til melding

Kari Emilsen og Åse Bratterud

Monografien «*Dørstokkmila - Barnehagens vei fra magefølelse til melding*» er en sammenstilling av kunnskap og erfaring fra prosjektene «Små barns rett til beskyttelse» og «Barnehagen som barneverntiltak». Prosjektene var tiltaksrettet med fokus på å styrke ansatte i barnehagers evne og motivasjon for å hjelpe barn med vanskelige hjemmesituasjoner.

Type publikasjon: Monografi

Publiseringskanal: Fagbokforlaget, 2013

Nøkkelord: barnevern – barnehage, tverrfaglig samarbeid, barns rettigheter

Barnehage som hjelpetiltak - et kvalitativt godt tilbud for barn og deres foreldre?

Kari Emilsen og Åse Bratterud

Artikkelen viser resultater fra en kartlegging gjennomført blant barnevernledere. Barnehage som tiltak er det mest brukte barneverntiltaket for barn mellom 0 og 5 år. Kartleggingen viser at barnehagen anses som et godt tiltak hvis barnehagen holder god kvalitet. Det argumenteres for at barnehageansatte har en svært viktig rolle med å følge opp barn som lever under vanskelige forhold hjemme. Barnehagen kan ivareta stimulering av utvikling, sosial kompetanse, og bidra med veiledning av foreldre etter behov.

Type publisering: Artikkel i konferanserapport, refereevurdert

Publiseringskanal: In: Pareliussen, I., Moen, B.B., Reinertsen, A., Solhaug, T.: FoU i praksis 2012 conference proceedings, pp. 78-85. Akademika forlag, 2013

Nøkkelord: barns rettigheter, barnevern, barnehage, samarbeid

NATUR, HELSE OG BEVEGELSE

Barn med motorisk usikkerhet: En kvantitativ studie om betydning av refleksinhiberende trening

Anne Berg og Lene Solli Fitzgerald

Denne artikkelen bygger på en studie hvis hensikt var å undersøke om trening rettet mot refleksstatusen til barn kan ha en betydning for deres motoriske ferdigheter. Intervensjonen som ble gjennomført er INPP- metoden og er utviklet av The Institute for Neuro-Physiological Psychology.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon, fagfellevurdert

Publiseringskanal: Fysioterapeuten 3/2013

Nøkkelord: motorisk usikkerhet, nevromotorisk umodenhet, primitive reflekser, refleksinhibering

Out all week long – Nature preschools

Olav B. Lysklett

I denne artikkelen blir naturbarnehagers kjennetegn og særtrekk presentert, og følgende spørsmål blir, blant annet, besvart: Hvor ofte er de ute og hva gjør de da? Hvilke regler og rutiner har de når de er i naturen?

Type publikasjon: Populærvitenskapelig artikkel

Publiseringskanal: *Legepladsen*, nr 3. september 2013, Dansk Legeplads Selskab.

Nøkkelord: naturbarnehage, friluftsbarnhage, ute, natur, friluftsliv

Ute hele uka. Natur- og friluftsbarnhagen

Olav B. Lysklett

«Ute hele uka» gir et historisk blikk på natur- og friluftsbarnhager i Norge og utlandet, og et innblikk i en rekke av dagens forskjellige utebaserte barnhager. Bærekraftig utvikling og mennesket som gjest i naturen står sentralt. Boka er forskningsbasert og gir mange praktiske tips for å løse ulike utfordringer som kan oppstå når en velger å ta med barnhagebarn ut i naturen.

Type publikasjon: Vitenskapelig monografi

Publiseringskanal: Universitetsforlaget, 2013

Nøkkelord: naturbarnehage, friluftsbarnhage, ute, natur, friluftsliv

Småbarn i naturbarnehager om vinteren

Ole Johan Sando og Olav B. Lysklett

I denne artikkelen har forfatterne sammenliknet tilbudet som gis småbarna om vinteren i to naturbarnehager med tre ordinære barnehager. Resultatene viser at naturbarnehagene er mer ute, gjennomfører flere aktiviteter i utetiden og er mer på tur. Fleksibel utetid, individuelle tilpasninger, høy voksentetthet i utetiden og valg av aktiviteter og uteområde er noen av tiltakene naturbarnehagene gjør for å gi småbarna gode opplevelser ute om vinteren.

Type publikasjon: Del av konferanserapport

Publiseringskanal: Sando, O. J. & Lysklett, O. B (2013). Småbarn i naturbarnehager om vinteren. In: Pareliussen, I., Moen, B.B., Reinertsen A., Solhaug, T. *FoU i praksis 2012 conference proceedings*, Akademika forlag, pp. 224-231

Nøkkelord: småbarn, naturbarnehager, vinter, uteaktivitet

Natur 1: Barn opplever naturen

Hjørdis Krosshøl Bakke

Denne læreboka gir en grunnleggende fagkunnskap innen biologi, økologi og evolusjon. Boka inneholder beskrivelser og bilder av mange vanlige planter og dyr i norsk natur. Den har i tillegg forslag til turer og aktiviteter som kan gjennomføres i barnehagenes nærområde.

Type publikasjon: Lærebok

Publiseringskanal: Cappelen Damm Akademisk, 2013

Nøkkelord: utviklingslære, planteriket, dyreriket, insekter og smådyr, fugler, økologi, miljøvern, naturen og årstidene, i blomsterenga, fjæra og skogen

Natur 2: Barn utforsker naturfenomener

Hjørdis Krosshøl Bakke

Læreboka handler om stoffer og fenomener i den fysiske verden og om hvordan vi kan utforske disse sammen med barn. Blant forslagene til aktiviteter er noe valgt ut for å passe for de yngste barna, og noe for de eldre barna i barnehagen. Læreboka er rikt illustrert med bilder og figurer.

Type publikasjon: Lærebok

Publiseringskanal: Cappelen Damm Akademisk, 2013

Nøkkelord: faktakunnskap innen fysikk, kjemi, teknikk, barnehage, aktiviteter, eksperimenter

Helse: Forebyggende helsearbeid i barnehagen

Rolv Lundheim

Dette er ei fagbok for alle med interesse for forbyggende helsearbeid i barnehagen. Det er lagt vekt på å knytte stoffet opp mot aktuell forskning på temaene. Utvalg av tema er basert på Forskrift om rammeplan for barnehagen, og dekker flere av læringsutbytta i kunnskapsområdet Natur, helse og bevegelse i de nasjonale retningslinjene. Boka har nettressurser:

www.naturhelsebevegelse.cappelendamm.no

Type publikasjon: Fagbok

Publiseringskanal: Cappelen Damm Akademisk, 2013

Nøkkelord: organsystem, kosthold, hygiene, ulykker, inneklime, astma og allergi

Barnas barnehage 3: Kroppslighet i barnehagen – pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse (2. utgave)

Ellen Beate Hansen Sandseter, Trond Løge Hagen og Thomas Moser (red.)

I denne vitenskapelige antologien setter Sandseter m.fl fokus på hvilken betydning barns kroppslighet har for omsorg, oppdragelse, lek, læring, utvikling og dannelse i barnehagen. Hvordan kan barnehagen legge til rette for en utviklende og stimulerende bevegelseslek for barna, ute, inne, gjennom dans, ved vann, vinter, sommer, høst og vår? Forfatterne tematiserer og drøfter teoretiske og praktiske aspekter ved barns kroppslighet og viser hvordan barnehagen kan tilrettelegge for livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter for barna, i trygge og samtidig utfordrende omgivelser.

Type publikasjon: Vitenskapelig antologi, redaksjonelt ansvar

Publiseringskanal: Gyldendal Akademisk, 2013

Nøkkelord: barnehage, barns kroppslighet, omsorg, oppdragelse, lek, læring, utvikling, dannelse

Koordinasjon

Ole Johan Sando

Koordinasjon er en sentral komponent i motorikken og beskrives ofte som vår generelle evne til å organisere og samordne bevegelser. Vi møter konstant utfordringer i hverdagen som stiller krav til å samordne kroppsbevegelser i forhold til hverandre og til omgivelsene. I denne artikkelen setter Sando søkelys på utvikling av barnets koordinative ferdigheter.

Type publikasjon: Artikkel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: I: Sandseter, E.B.H., Hagen, T.L. og Moser, T. (red.): *Barnas Barnehage 3: Kroppslighet i barnehagen – pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse*. Gyldendal Akademisk, 2013

Nøkkelord: koordinasjon, koordinative ferdigheter, motorikk, motorisk utvikling

KULTUR, KUNST OG ESTETIKK

Kunstpedagogikk og kunnskapsutvikling

Elin Angelo, Anna-Lena Østern og Geir Stavik-Karlsen

I all didaktisk tenkning er det pedagogiske grunnsynet sentralt. Det omfatter spørsmål som: Hva er et menneske? og Hva betyr et menneskesyn? Hvordan skjer læring? Hva er gyldig kunnskap? Hva er det å kunne? Hvordan vurdere hva som er viktig i utdanning? Hvilke etiske spørsmål aktualiseres? Slike spørsmål bearbeides gjennom pedagogisk refleksjon i det didaktiske arbeidet, og får konsekvens for alt det en lærer og en kunstner gjør. I artiklene som inngår i denne antologien drøftes spørsmål som har relevans for nettopp pedagogisk grunnsyn og undervisningspraksis knyttet til undervisningen i kunstfaglige sammenhenger.

Type publikasjon: Vitenskapelig antologi, redaksjonelt ansvar

Publiseringskanal: I: Østern, A-L., Stavik-Karlsen, G. og Angelo, E.(red.): *Kunstpedagogikk og kunnskapsutvikling*. Universitetsforlaget, 2013

Nøkkelord: vitensformer i estetisk praksis, kunstpedagogikk, lærer, kunstner, etikk

Musikkundervisning som en dialog mellom det ytre og det indre. En jazzpedagogs profesjonsforståelse

Elin Angelo

Denne artikkelen er basert på en tematisk narrativ studie av en ledende norsk jazzpedagogs undervisningspraksis. Gjennom analyser av observasjoner, intervju og kartleggingsskjema har Angelo skrevet frem denne jazzpedagogens profesjonsforståelse som en dialog mellom indre og ytre aspekter av musikk og menneske. Hun eksemplifiserer hvordan en slik dialog realiseres gjennom gehørsarbeid og improvisasjon i undervisningen, og viser hvordan jazzpedagogen betoner en slik dialog i sine ulike fortellinger og argumentasjoner om sitt arbeid. Diskusjonen om jazzpedagogens profesjonsforståelse er relatert til formaliserte intensjoner for grunnleggende musikkopplæring i Norge. Midt i artikkelen presenteres Angelos forskernarrativ om jazzpedagogens praksis. Den avsluttende drøftingen om de identifiserte temaene, metodisk konseptualisert som omdreiningspunkter, er inspirert av blant annet Martin Heideggers tenkning om kunst og menneske, Christopher Smalls tenkning om 'musicking', og Frederik Pios tenkning om musikk og musikalitet (Heidegger, 2000; Pio, 2007, 2006; Small, 1998).

Type publikasjon: Artikkel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: I: Østern, A-L., Stavik-Karlsen, G. og Angelo, E.(red.): *Kunstpædagogikk og kunnskapsutvikling*. Universitetsforlaget, 2013

Nøkkelord: jazzutdanning, profesjonsforståelse, musicking, musikalitet, gehør

The Duty of Gamelan. A Gamelan Pedagogue`s Philosophy of Work

Elin Angelo

This article is based on a thematic narrative study of a renowned Balinese gamelan musician's philosophy of work. The aim of the article is to illuminate a viewpoint towards music and musicking that might enrich basic thinking in Western music teacher education. The philosophy of work of the gamelan music pedagogue in this article is inseparably entwined with principles of Balinese Hinduism. Data for the study were gathered through a six-month stay in Ubud, Bali, and include interviews, video observations and field notes. The final discussion in the article is theoretically-philosophically informed by German philosopher Hans Georg Gadamer's thinking about *sensus communis* (Gadamer 2011/1975), German philosopher Martin Heidegger's thoughts about arts and human beings (Heidegger 2000) and British music philosopher Christopher Small's thoughts about musicking (Small 1996, 1987).

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: *Nordisk musikkpædagogisk forskning: Årbok 2013;Volum 14.*

Nøkkelord: Gamelan pedagogue, philosophy of music education, Balinese hinduism

Hva er det som provoserer?

Gro Anita Kamsvåg

Denne kronikken ble skrevet i kjølvannet av et konsertbesøk av Justin Bieber og One Direction, og tar for seg den massive kritikken og hetsen som ble rettet mot fansen av disse artistene, altså unge jenter. Kronikken er skrevet ut fra et kjønnsperspektiv og handler om diskursene som dominerer kritikken, og ser disse i relasjon til samfunnsmessige trekk omkring musikk, kjønn og makt.

Type publikasjon: Kronikk

Publiseringskanal: Dagsavisen, 18.05.2013

Nøkkelord: musikk og kjønn, musikk og makt, fankultur

Isolasjon er lidelse

Børge Kristoffersen

Artikkelen fokuserer på forholdet mellom J.L. Morenos tidlige kunstarbeid og utviklingen av møtebegrepet, og hvordan dette igjen henger sammen med situasjonen i Wien før 1. verdenskrig. Situasjonen i og rundt House of Encounter fra 1909 utgjør et tyngdepunkt i artikkelen. Artikkelen viser også hvordan J.L. Moreno i praksis øvde avgjørende innflytelse på utviklingen av Martin Bubers møtefilosofi.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon, fagfellevurdert

Publiseringskanal: *DRAMA: Nordisk dramapedagogisk tidsskrift* 2013; Volum 50.(3)

Nøkkelord: livskunst, ekspresjonisme, sosialt reformarbeid, Wien før 1. verdenskrig, House of Encounter, møte, J.L. Morenos innflytelse på Martin Buber

Playbackteater i barneskolen

Børge Kristoffersen

Kvaliteter i kunstmøte og meningsskapning gjennom møte med playbackteater i skolen er fokusområder i artikkelen. Artikkelen er narrativt orientert og tolkningen bygger på videoobservasjon, tegneobservasjon og intervju med barn som deltok i dette kunstmøte.

Type publikasjon: Artikkel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: Østern, A-L., Stavik-Karlsen, G. og Angelo, E.(red.): *Kunstpædagogikk og kunnskapsutvikling*. Universitetsforlaget, 2013

Nøkkelord: playback i skolen, barns fortellinger, å lytte til fortellinger, Mariams opplevelse, «Kommer dere i morra?»

Tegningen lever! Nye dialogiske perspektiver på tegneundervisning i grunnskolen

Nina Scott Frisch

Hvordan kan vi undervise i tegning i dagens skole? Hvordan kan vi forstå og begrunne tegneundervisning i grunnskolen og i kunst- og kulturskolen? Denne boken er en samling bidrag fra ulike aktører som har tegning som arbeidsredskap, undervisningsfokus og forskningstema. Til sammen har boken som mål å løfte fram praksiser og å utvikle teori som kan besvare disse spørsmålene.

Type publikasjon: Redaktør for fagbok

Publiseringskanal: Akademika forlag, 2013

Nøkkelord: tegneundervisning, didaktikk, sosiokulturell teori

Tegningen lever! Sosiokulturell teori og tegning

Nina Scott Frisch og May Britt Postholm

Hvordan kan sentrale teoretikere innen sosiokulturell teori som Vygotsky og Bakhtin hjelpe oss til å forstå, begrunne og planlegge undervisning i tegning på nye måter? Ved å belyse tegning og tegneundervisning som dialoger blir praksiser man tidligere har sett på som imiterende, levende og dynamiske. Begrep som tegnesjangre, appropriert tegning, internalisert observasjon, den flerstemte tegningen, den indre overbevisende tegningen, og visuelt kontrollert tegning presenteres.

Type publikasjon: Artikkel i fagbok

Publiseringskanal: I: Frisch, N. S. (red.): *Tegningen lever! Nye dialogiske perspektiver på tegneundervisning i grunnskolen*. Akademika forlag, 2013

Nøkkelord: Sosiokulturell teori, Vygotsky, Bakhtin, tegneundervisning

Dialoger rundt stilleben

Nina Scott Frisch, Ronald Oppegård og Margrete Gunnes

I dette kapittelet utforskes konsepter som teoretikeren Adrew Coates har introdusert for å utvikle et profesjonelt vokabular for å snakke om undervisning i visuelt kontrollert tegning. I kapittelet utdyper forfatterne mulige svar på spørsmålet «Hvordan kan dialoger rundt undervisning i tegnesjangeren «Stillebenet» beskrives og forstås?»

Type publikasjon: Artikkel i fagbok

Publiseringskanal: I: Frisch, N. S. (red.): *Tegningen lever! Nye dialogiske perspektiver på tegneundervisning i grunnskolen*. Akademika forlag, 2013

Nøkkelord: dialoger, stilleben, mellomtrinnet

Hekta på tegning

Nina Scott Frisch

I kapittelet utforskes uformelle læringsprosesser elevene imellom på den formelle tegneundervisningsarenaen i skolen. I en undervisningssituasjon hvor tegning av et tre og øvelse med å legge skygge med skravur / penn viser hvordan den visuelle dialogen mellom elevene også er samspillende med lærerens instruksjoner og utformer til sammen unike og felles tegninger av trær.

Type publikasjon: Artikkel i fagbok

Publiseringskanal: I: Frisch, N. S. (red.): *Tegningen lever! Nye dialogiske perspektiver på tegneundervisning i grunnskolen*. Akademika forlag, 2013

Nøkkelord: herming, visuell løpeildeffekt, formell tegneundervisning, uformell tegning

I materialenes verden. Perspektiver og praksiser barnehagens kunstneriske virksomhet

Nina Scott Frisch

Ann-Hege Lorvik Waterhouse sin bok «I materialenes verden; perspektiver og praksiser i barnehagens kunstneriske virksomhet» anmeldes. Frisch hevder at til tross for at forfatteren stiller seg noe kritisk til påvirkningen norsk barnehage har hatt og har fra Reggio Emilias pedagogiske filosofi, står bokens innhold på skuldrene til praksiser denne filosofien har vært med på å utvikle, med en forståelse av det utforskende barnet i sentrum. God tekst, flotte, relevante bilder knyttet til nye reflekterte konkrete ideer, og boken har en vakker layout, samtidig som oversiktighet savnes for at boken skal bli mer anvendelig som «grunnbok» i barnehagelærerutdanningen.

Type publikasjon: Bokanmeldelse

Publiseringskanal: FORMakademisk 2013,

<http://www.formakademisk.org/index.php/formakademisk/index>

Nøkkelord: bokanmeldelse, barnehagelærerutdanning, forming / kunst og håndverk

Tegning og samhandling på førstetrinnet

Marit Holm Hopperstad

Publikasjonen undersøker samhandlingen barn imellom når de tegner i gruppe i førsteklassen. Prosesser i ulike tegneoppgaver gitt av lærere i to klasserom gjøres til gjenstand for analyse. Datagrunnlaget er både tegningene og dialogene mellom barna. Tre samhandlingskategorier avdekkes: å være sammen, å ivareta individualitet og å forhandle om mening. Kategoriene viser hvordan tegning som meningsskaping utgjør et materielt grunnlag for samhandling mellom førsteklassingene. Studien bidrar til en dypere forståelse av tegningens betydning i skolehverdagen.

Type publikasjon: Artikkel i fagbok

Publiseringskanal: I: Frisch, N. S. (red.): *Tegningen lever! Nye dialogiske perspektiver på tegneundervisning i grunnskolen*. Akademika forlag, 2013

Nøkkelord: dialog, førsteklasse, meningsskaping, samhandling, tegning

«Rulle rulle»: Toåringers meningsskaping med tredimensjonale konstruksjoner i papir

Marit Holm Hopperstad

Artikkelen undersøker hvordan toåringers tredimensjonale konstruksjoner i papir skaper mening som del av multimodale tegn-komplekser. Det empiriske materialet er videoobservasjon av en tilrettelagt tegneaktivitet ved en småbarnsavdeling i barnehagen der barna fikk tilgang til hvitt papir i A4-format som de begynte å rulle og brette. Semundseth diskuterer her hvilke interesser som kan ha motivert barna til å utnytte papirets affordans for rulling og bretting og

hvilken betydning tredimensjonal form kan ha for små barn som meningsskapende aktører.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: *Tidsskriftet FoU i praksis*, 7(3), 2013

Nøkkelord: affordans, meningsskaping, papir, tegnkompleks, toåring, tredimensjonalitet

Barnehagebarns kunstmøte i digitaletisk praksis

Mari-Ann Letnes

I denne artikkelen fokuserer Mari-Ann Letnes på barneperspektivet i et møte mellom barnehagebarn og Hannah Ryggens vevde veggtepper. Dette møtet representerer et komplekst forhold mellom skaperen, verket og mottakeren. Ved at fokus for prosjektet som presenteres i denne artikkelen, har ligget på mottakeren i møtet med kunst, ønsker Letnes å få tak i interaksjonen som foregår mellom menneskene, deres handlinger, kulturelle hjelpemidler og kunst. Hensikten med dette er å undersøke hvordan digitale verktøy kan stimulere men også begrense kunstmøtene i digitaletisk praksis.

Type publikasjon: Artikkel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: Østern, A-L., Stavik-Karlsen, G. og Angelo, E.(red.): *Kunstpædagogikk og kunnskapsutvikling*. Universitetsforlaget, 2013

Nøkkelord: IKT, digitale verktøy, barnehage, kunstmøte, digital fortelling

Barns meningsskaping i arbeid med animasjon

Mari-Ann Letnes

Å skape og oppleve kunst er en prosess som involverer meningsskaping. Barns erfaring med kunstoff gir næring til danning og utdanning i alle fagområder og slik sett er estetisk erfaring grunnleggende for alle fag. Med denne artikkelen ønsker Letnes å identifisere egenskaper ved barns estetiske læreprosesser når de er med og skaper animasjonsfilm ved hjelp av digitale verktøy. Temaet er koblet til en interesse for barns møte med kunst, og en forforståelse av at en kvalifisert veiledning av barns multimodal tekstproduksjon er av avgjørende betydning for barnas nye digitale kompetanse. Som voksen er det viktig å legge til rette for barns motivasjon og ønske om å skape egne kulturelle uttrykk. Samspillet mellom barnet, jevnaldrende, lærere, kunstformer, og sjanger blir utforsket i artikkelen.

Type publikasjon: Artikkel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: I. Bakken, M.H. og Hommersand, S.B. (red.): *Barn, kunst og kultur*, Universitetsforlaget, 2013.

Nøkkelord: IKT, digitale verktøy, barnehage, kunstmøte, animasjon, estetiske læreprosesser

Tell it with colors: Case study of Multidisciplinary educational program for non-designer

Mari-Ann Letnes og Ingvild Olaussen

The aim of this paper is to identify qualities associated with pupils' interactions with aesthetic learning processes when creating multimodal texts. The topic chosen is associated with an interest in children's encounters with art and developing an understanding that will assist practitioners who work with creative processes in their daily activities to take part in teaching in schools. This facilitates the expression of creativity as well as innovation and the development of the pupils' sensibility with regard to cultural expression. The meaning making that occurs during interactions among the pupils, the teachers, the art form and the tools is explored.

Type publikasjon: Del av konferanserapport

Publiseringskanal: *Design learning for tomorrow*. Design education from kindergarden to Phd.Proceedings of the 2nd international conference for design education researchers, del 15, 2013

Nøkkelord: barnehage, dannelse, kunstmøte, multimodal fortelling, estetiske læreprosesser, bildebok

The Travellers – a Norwegian minority group. A project about their culture in the preschool

Anne-Mari Larsen

Artikkelen tar for seg deler av taternes kultur og historie. Dette danner bakgrunn for et prosjekt om taternes kultur i barnehagen. Prosjektet har som mål å formidle taternes kultur, fortellinger, sanger, og håndverk til barnehagebarn. Arbeidet er i nært samarbeid med Taternes landsforening. Prosjektet har også som mål å motivere flere tatere til å sende sine barn til barnehage.

Type publikasjon: Del av konferanserapport

Publiseringskanal: Gunnestad, A. and Nguluka, S. (ed.): *Cornerstones in early childhood education*. 12th International conference building network for early childhood education for East and Southern Africa, Nairobi, Kenya, May 28th-31st, 2012

Nøkkelord: tatere, formidling kultur, barnehage

Lekens dramaturgi – nye muligheter for barneteateret?

Ellen Karoline Gjervan

Artikkelen fokuserer på forholdet mellom dramatisk lek og barneteater. Hva er det med leken, denne uforutsigbare og improviserte aktiviteten, som det planlagte og innøvde barneteatret kan la seg inspirere av dramaturgisk? I artikkelen sammenligner Gjervan tradisjonelle dramaturgiske modeller med lekens struktur, og ser på hvilke dramaturgiske strukturer som kan bli aktuelle om barneteaterdramaturgi i større grad lot seg inspirere av lek.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: *Norsk Barnehageforskning*, 2013; Volum 6

Nøkkelord: dramaturgi, dramatisk lek, barneteater

Babyteater – en demokratisk kunst?

Lise Hovik

Dette kapittelet gir en innføring i et kunstfelt som ganske nylig har vokst fram både i Norge og internasjonalt. Perspektivene på teater for de aller minste strekker seg fra barnekultur, politikk og forskning, til relasjonell kunst og medvirkning i møte med markedskrefter og pedagogikk.

Type publikasjon: Kapittel i fagbok

Publiseringskanal: I: Bakken, M. og Hommersand, S. B.(red.): *Barn, kunst og kultur*. Universitetsforlaget, 2013

Nøkkelord: kunst for de aller minste, barneteater, babyteater

Barns skaping av rom hos Olav H. Hauge

Atle Krogstad

Krogstad tar i denne artikkelen utgangspunkt i Olav H. Huges poetikk, slik den kommer til uttrykk i diktet «Lauvhytter og snøhus» utvikles et læringssyn basert på erfaringene barn gjør når de skaper sine egne rom. I Huges dikt symboliserer barns hyttebygging en privilegert, sanselig og estetisk form for erfaring som bare kan tilegnes ved å konstruere den selv.

Type publikasjon: Artikkel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: Østern, A-L., Stavik-Karlsen, G. og Angelo, E.(red.): *Kunstpædagogikk og kunnskapsutvikling*. Universitetsforlaget, 2013

Nøkkelord: barn og rom, Olav H. Hauge, kunstdidaktikk, læring

Den norske stasjonsparken – mellom natur og kultur

Yngve Skjæveland

Då jarnbanen vart utbygd i Noreg frå midten av 1800-talet vart han opplevd som eit verktøy til å erobra den ville naturen med. Men det vart også ein reiskap til å kultivera naturen på nye måtar, ved nyplanting langs jarnbanesporet og ved etablering av parkanlegg rundt stasjonane. I denne artikkelen analyserer Skjæveland stasjonsparken som eit møte mellom kultur og natur.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: *Bulletin för trädgårdshistorisk forskning* 2013, s.15-18

Nøkkelord: teknologihistorie, jarnbane, parkanlegg

SPRÅK, TEKST OG BARNELITTERATUR

De yngste barnas språk

Atle Krogstad

Kapittelet dekker trekk ved de yngste barnas språk, og gir eksempler på hvordan barn gjennom dialogisk samspill med andre barn, voksne og det fysiske miljøet tilegner språklig kompetanse i alderen 0-3 år. Det legges særlig vekt på betydningen av kroppens språk, og barnehagen som sted for språklig samspill mellom barn og voksne.

Type publikasjon: Kapittel i fagbok

Publiseringskanal: I: Haugen, S., Løkken, G. og Røtlev, M. A. (red.):

Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnærminger. Cappelen Damm Akademisk, 2013

Nøkkelord: barns språkutvikling, dialog, kroppsspråk, barnehage

En toåring maler tekst

Marit Holm Hopperstad

Hopperstads publikasjon utforsker hvordan en toårings maleprosess ved en småbarnsavdeling i en barnehage kan forstås som en teksthendelse. Ved å utvide datagrunnlaget og nærløse barnets ledsagende muntlige ytringer og dialog med noen av de tilstedeværende voksne, tolkes den tekstsapende prosessen og barnets intensjoner som tekstprodusent frem. Studien viser hvordan barns muntlige ytringer synes å være avgjørende for voksnes muligheter til både å se og forstå en toårings maling som tekstproduksjon.

Type publikasjon: Artikkel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: I: Semundseth, M. og Hopperstad, M. H. (red.): *Barn lager tekster. Om barns tidlige tekstproduksjon og de voksnes betydning*. Cappelen Damm Akademisk, 2013

Nøkkelord: literacy, maleaktivitet, småbarnsavdeling, tekst, teksthendelse

«Bæææ bæææ». En ettåring vil snakke om et bilde

Marit Holm Hopperstad

Artikkelen handler om en ett-toåring som tar initiativ til å snakke om et bilde av en apekatt han ser på veggen i barnehagen. Artikkelen løfter frem barnets måter å kommunisere sin bildeopplevelse på, og viser hvordan den voksne gjennom sin respons bidrar til at det utvikler seg en liten samtale mellom henne og barnet om barnets bildeopplevelse. Temaet settes i sammenheng med fagområdet Kommunikasjon, språk og tekst i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon
Publiseringskanal: *Barnehagen. Tidsskrift for barnehagefolk*, nr.5, 2013
Nøkkelord: barnehagen, bildeopplevelse, ett-toåring, samtale

Syn på språk og vurdering av studenter med norsk som andrespråk

Marit Kanstad

Rekruttering av førskolelærere med flerkulturell bakgrunn har lenge vært et statlig mål. I førskolelæreryrket er det å beherske norsk viktig fordi det er barnehagens fellesspråk. Kanstad peker i denne artikkelen på at kulturelt mangfold innebærer ofte også språklig mangfold, og dette kan skape utfordringer. Rammeplan for førskolelærerutdanning er klar på at det skal stilles krav til studenters norskspråklige kompetanse, både skriftlig og muntlig. Forfatteren drøfter hvordan ulike syn på språk kan ha betydning for kravet til norskspråklig kompetanse.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon
Publiseringskanal: Norsk pedagogisk tidsskrift, nr.4-5/2013
Nøkkelord: barn, flerkulturell forståelse, norskkunnskaper, språk, utdanning

Hvordan kan forskere forstå barn? En vandring fra barns levende ord via tekst til meningsfull viten

Bodil Mørland

Mørland drøfter i denne artikkelen hvordan barns egne uttalelser om det å være barn kan bidra til ny meningsfull viten om små barn. Med hermeneutisk vitenskapsblikk søker hun å fortolke barns levende ord. Bakgrunnen er en kvalitativ intervjustudie med barnehagebarn omkring deres tanker og erfaringer ved det å være barn. I forskningsprosessen konverteres disse levende ordene til stivnet tekst og gjennomgår en fortolkningsprosess. Som følge av en slik vandring kan meningsfull viten skapes.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon
Publiseringskanal: Nordisk Barnehageforskning 2013; Volum 6.(19)
Nøkkelord: små barn, hermeneutikk, vandring, barneintervju

Hva er barnelitteratur? Er dette en bok for barn? Refleksjoner fra et formidlingsopplegg

Astri Ramsfjell

I løpet av de siste par – tre tiår er barnelitteraturen blitt mer kompleks enn tidligere, og den er kommet nærmere voksenlitteraturen i formspråk. Samtidig blir den barnelitterære fiksjonen i større grad vurdert som estetisk uttrykk enn som

uttrykk for en pedagogisk intensjon. Dette gjelder også bildebøker, noe som indikerer at selv de yngste barna blir vurderte som kompetente lesere med et nyansert mottakerberedskap, lesere som ikke først og fremst skal beskyttes og veiledes, men i minst like stor grad utfordres. Med utgangspunkt i et formidlingsopplegg i barnehagen av Gro Dahle og Svein Nyhus' bildebok *Håret til mamma* fra 2007 drøfter artikkelforfatteren forholdet mellom på den ene side sosiale og litterære barndomskonstruksjoner og på den annen side kriterier for hva som kjennetegner en barnelitterær fiksjon.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: *Prismet*, nr.2/2013, s.133-141

Nøkkelord: barnelitteratur, bildebøker, nyere bildebøker

SAMARBEID OG LEDELSE

Foreldresamarbeid. Barnehagen i et mangfoldig samfunn

Vibeke Glaser

Foreldresamarbeid i barnehagen, er en vitenskapelig og praksisnær bok om hvordan profesjonalisering av barneomsorgen har påvirket foreldrerollen og samarbeidet til barnehagen. For å fungere som god støttespiller for foreldre, er det viktig å forstå hvordan foreldrerollen har endret seg i det moderne velferdssamfunnet. I boka redegjøres det for lovverk, mål for samarbeidet, holdninger til foreldre, flerkulturelle perspektiver, samarbeidsferdigheter, samt foreldreveiledning. I boka bidrar også Marit Gjervan og May Britt Drugli.

Type publikasjon: Vitenskapelig monografi

Publiseringskanal: Norsk og italiensk utgave, Universitetsforlaget, 2013

Nøkkelord: foreldresamarbeid, profesjonalisering av barneomsorgen, lovgivning, holdninger til foreldre, flerkulturelle perspektiver, den vanskelige foreldresamtalen, foreldreveiledning

Samarbeid mellom profesjonsutdanninger

Bodil Mørland

Når barn utsettes for omsorgssvikt utfordres fagpersoner til samarbeid for barns beste. Grunnlag for samarbeid mellom ulike profesjoner og etater bør legges i studietida. I artikkelen presenteres først et teoretisk fundament for slikt samarbeid. Deretter presenteres erfaringer fra et undervisningsopplegg hvor førskolelærerstudenter møter, barnevernspedagog-, sosionom- og helsesøsterstudenter i grupper på tvers hvor de drøfter felles case. Evalueringer og refleksjoner i etterkant viser at høgskolen gjennom undervisningsopplegget på god vei oppfyller nasjonale krav og forskningsbasert kunnskap om å styrke samarbeidsevne for barns beste. Samtidig er dette opplegget bare en dråpe i havet for godt nok tverrfaglig samarbeid, og trenger følgelig jevnlig videreutvikling.

Type publikasjon: Del av rapport

Publiseringskanal: I: Bratterud, Å. og Emilsen, K.(red.): *Barnehagen som barneverntiltak: Samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste*. Rapport 23/2013, NTNU

Nøkkelord: tverrfaglig samarbeid, undervisningsopplegg, samarbeidsprosjekt

Distribution of Leadership Functions in Early Childhood Centers in Norway following organisational changes

Kari Hoås Moen og Per Tore Granrusten

Leadership in early childhood centers (ECCs) might be perceived as different functions that must be taken care of. In this article we distinguish between four such functions: Pedagogical, staff, administrative and strategic leadership functions. We focus on how leadership functions are distributed among three formal positions in a sample of large municipal ECCs after an organisational change from three to two administrative levels in a Norwegian municipality. The three formal leadership positions in the ECCs are directors, assistant directors and pedagogical leaders. This study has a qualitative design with a sample of 15 informants that have been interviewed. One aspect of the results is that both directors and pedagogical leaders spend less time on pedagogical leadership functions than before the reorganisation.

Type publikasjon: Artikkel i vitenskapelig antologi

Publiseringskanal: I: Hujala, E., Wanigahayake, M. og Rodd, J.(ed.): *Research in Leadership in Early Childhood Education*, Tampere University Press, 2013

Nøkkelord: leadership functions, organisational change, distributed leadership

Leadership – a cristian perspective

Arve Gunnestad

The article presents leadership from a Christian perspective highlighting the teaching of Jesus and his metaphor for being a leader. Jesus portray the leader as a steward. Leaders as stewards is responsible for the use of resources like staff, finances, time and spiritual resources. The other metaphor used by Jesus is the leader as a shepherd. It means good leaders know the people they are leading and are known by them. Transperency is important. The third metaphor is the leader as a servant. The leader's most important job is to make his staff succeed. If the staff is working well, the leader is sucessfull. The article ends with highlighting some qualities of a good leader.

Type publikasjon: Del av konferanserapport

Publiseringskanal: Gunnestad, A. and Nguluka, S. (ed.): *Cornerstones in early childhood education*. 12th International conference building network for early childhood education for East and Southern Africa, Nairobi, Kenya, May 28th-31st, 2012

Nøkkelord: christian leadership, leadership, leadership qualities, stewardness

Cornerstones in early childhood education

Arve Gunnestad og Stella Nguluka

This is a report with the main presentation from the international conference of "Competence Building Networks for Early Childhood Education in East and Southern Africa" that took place in Nairobi, Kenya in May 2014. The report contains presentations from representatives from 6 countries in Southern Africa and from Queen Maud University College in Norway.

Type publikasjon: Konferanserapport, redaksjonelt ansvar

Publiseringskanal: Gunnestad, A. and Nguluka, S. (ed.): *Cornerstones in early childhood education*. 12th International conference building network for early childhood education for East and Southern Africa, Nairobi, Kenya, May 28th-31st, 2012

«Spare the rod and spoil the child....?» The extend and effects of violent punishment of children through the perspectives of the UN convention on the rights of the child

Anne Sine von Marion

Type publikasjon: Del av konferanserapport

Publiseringskanal: I: Gunnestad, A. and Nguluka, S. (ed.): *Cornerstones in early childhood education*. 12th International conference building network for early childhood education for East and Southern Africa, Nairobi, Kenya, May 28th-31st, 2012

ANDRE PROSJEKT

FoU i praksis 2012: conference proceedings. Trondheim, 23. og 24. april

Ingar Pareliussen, Anne Beate Reinertsen, Bente Bolme Moen og Trond Solhaug (red.)

Denne publikasjonen er en konferanserapport som inneholder en skriftlig presentasjon av alle faglige fremlegg som ble holdt.

Type publikasjon: Konferanserapport, redaksjonelt ansvar

Publiseringskanal: Akademika forlag, 2013

Firmaments of imagination – using the Scottish storyline method in early childhood education and care teacher training

Ingar Pareliussen and Espen Braaten

In 2008 a reorganisation of the preschool teacher education in the university college of Østfold was introduced. As a response to the call for more interdisciplinary teaching, the new curriculum in science (naturfag) and Physical education (fysisk fostring) was based on the Scottish storyline method. As the students in the second year were following the old curriculum, an opportunity to compare traditional teaching with the new storyline method presented itself. This paper studies the difference in knowledge between the two student groups. The storyline had to be adopted to the practicalities in higher education. However, it was necessary to make some adaptations to the storyline method, and these changes probably influenced the success of the storyline. There were two student groups: Control: the students with traditional teaching methods, and Storyline: the students that got the new storyline method. They were tested in a pre/post-test of knowledge by a multiple choice test. In addition the exam grades for the two groups were compared. A questionnaire focusing on motivational factors was performed. The study shows no great difference between the two teaching methods, however, the storyline was not as good in teaching science. The storyline students had higher self confidence in their own abilities, but did not seem to be more intrinsically motivated than the students following traditional lectures.

Type publikasjon: Del av konferanserapport

Publiseringskanal: In: Pareliussen, I., Moen, B.B., Reinertsen A., Solhaug, T. *FoU i praksis 2012 conference proceedings*, Akademika forlag, 2013

Nøkkelord: story-line, undervisning på høyskole, maksimer undervisning, problem basert læring (PBL)

Hva betyr øynavnet Tranøya?

Kjell Furuset

'Tranøya' er et vanlig øynavn langs kysten. Tradisjonelt har forleddet vært tolket som fuglenavnet trane, men er mer sannsynlig det gamle bærnnavnet 'traner' = tranebær. Dermed blir navnet sammenlignbart med et stort antall andre øynavn som går på bruken av vegetasjonen på øyene.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: Namn og Nemne: Tidsskrift for norsk namnegranskning, 2013

Nøkkelord: stedsnavn, stadnamn, Tranøya, trane, tranebær

Hva betyr plantenavnet Balderbrå?

Kjell Furuset

Balder's brae is an ancient plant name which is widely distributed in the Nordic countries. In Iceland and the Faroes, baldursbrá is sea mayweed *Tripleurospermum maritimum*, while in Norway and Sweden, balderbrå or baldersbrå usually means scentless mayweed *Tripleurospermum inodorum*. In England, Balder's brae is a vernacular name for stinking mayweed *Anthemis cotula*.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: Blyttia: Norsk botanisk forenings tidsskrift 2013

Nøkkelord: plantenavn, balderbrå, Balder

Plantenavn fra Sparbu etter Karl Braset

Kjell Furuset

Blant Idar Handagards etterlatte papirer i Nasjonalbiblioteket i Oslo er ei rekke brev fra folkeminnesamleren Karl Braset fra Sparbu. Her finner vi også en seddelkatalog med tradisjonelle plantenavn fra Sparbu fra begynnelsen av 1900-tallet.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: Nord-Trøndelag historielag. Årbok 2013

Nøkkelord: Plantenavn, Sparbu, Karl Braset, Idar Handagard

Somatic maintenance resources in the honeybee worker fat body are distributed to withstand the most life-threatening challenges at each life stage

Siri-Christine Seehuus

In a global transcriptome analysis of three natural and three manipulated honeybee worker phenotypes at different ages, we have investigated the distribution of investment in somatic maintenance of the fat body. Gene expression is modulated so that the bees are able to resist the most life-threatening challenges at the actual life stage. Different modes of maintenance and repair are prioritised to meet the environmental challenges most detrimental to survival and reproductive potential for the hive. We observed a broad down-regulation of genomic and cellular maintenance in the short-lived foragers and nurse bees compared to the long-lived winter bees. Our results show that survival and reproduction of the entire hive is given priority over the individual bees, hence supporting the idea of the honeybee society as a superorganism. Our results also fit the disposable soma theory of aging.

Type publikasjon: Tidsskriftpublikasjon

Publiseringskanal: PLOS ONE 2013; Volum 8.(8), s. - 14

Nøkkelord: honeybee, longevity, somatic maintenance, aging, superorganism

OVERSIKT - BIDRAGSYTERE

Amundsen, Hilde Merete, s. 6
Angelo, Elin, s. 36,37
Bakke, Hjørdis Krosshøl, s. 34
Berg, Anne, s. 33
Bjerklund, Monica, s. 29
Buaas, Ellen Holst, s. 9
Emilsen, Kari, s. 29,30,31,32
Fodstad, Cecilie, s. 16
Frisch, Nina Scott, s. 38,39,40
Furuset, Kjell, s. 52
Fætten, Sølvi Ann, s. 14
Gjervan, Ellen Karoline, s. 43
Glaser, Vibeke, s. 4, 48
Granrusten, Per Tore, s. 49
Groven, Berit, s. 28
Gunnestad, Arve, s. 49, 50
Hagen, Trond Løge, s. 23, 35
Heggvold, Gunn Irene, s. 27
Heldal, Marit, s. 25
Hirsch, Asbjørn, s. 12, 13
Hopperstad, Marit, s. 15, 45
Hovik, Lise, s. 43
Kamsvåg, Gro Anita, s. 37
Kanstad, Marit, s. 46
Korsvold, Tora, s. 4, 6
Kristoffersen, Børge, s. 38
Krogstad, Atle, s. 14, 43, 45
Kvistad, Kari Johanne, s. 9
Larsen, Anne-Mari, s. 20,42
Lehn, Elisabeth Walsøe, s. 28
Letnes, Mari-Ann, s. 8, 41, 42
Lillemyr, Ole Fredrik, s. 7, 9, 20, 21, 24
Lundheim, Rolv, s. 35
Lysklett, Olav B., s. 33, 34
Marion, Anne Sine van, s. 50
Moen, Kari Hoås, s. 9, 49
Mørland, Bodil, s. 46, 48
Mørreaunet, Sissel, s. 5, 8
Nakken, Anne Hjønnvåg, s. 18
Nissen, Kjersti, s. 9
Olaussen, Ingvild, s. 42
Pareliussen, Ingar, s. 51
Ramsfjell, Astri, s. 13, 46
Reinertsen, Anne B., s. 51
Sagberg, Sturla, s. 11, 12, 13
Sando, Ole Johan, s. 34, 35
Sandseter, Ellen Beate Hansen, s. 21, 22, 23, 35

Schei, Sølvi Hessen, s. 9
Seehuus, Siri Christine, s. 53
Seland, Monica, s. 5
Semundseth, Marit, s. 15, 16
Skjæveland, Yngve, s. 9, 44
Skrove, Brit, s. 26
Storli, Rune, s. 24, 25
Svinsholt, Bjørg, s. 18
Søbstad, Frode, s. 7
Thiel, Oliver, s. 16, 17, 18
Åmot, Ingvild, s. 26, 27, 28